

ประเทศไทย: ความสงบก่อนพายุอีกลูกจะมาเยือน?

I. บทนำ

หลังการสลายการชุมนุมการเคลื่อนไหวต่อต้านชนชั้นนำผ่านมาเกือบหนึ่งปีแล้ว ประเทศไทยกำลังจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป แม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามสกัดกั้นการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเสื้อแดง แต่มวลชนยังคงให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งและความแตกแยกทางการเมืองก็ยังคงดำรงอยู่ แผนการปรองดองแห่งชาติที่นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะประกาศไว้มีได้นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ใดๆ ภายหลังจากการสลายการชุมนุมมีการก่อเหตุวางระเบิดซึ่งคาดว่าเป็นการกระทำของคนเสื้อแดงที่โกรธแค้นและดูเหมือนจะเป็นฝีมือของผู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญมากนัก การต่อสู้แบบได้คืนมิได้ปรากฏขึ้นจริงอย่างที่หลายฝ่ายวิตกกังวล ในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มชาตินิยมเสื้อเหลืองหันมาต่อต้านรัฐบาลอภิสิทธิ์ ทั้งที่การเคลื่อนไหวของพวกเขาก่อนหน้านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลชุดนี้ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจ กลุ่มเสื้อเหลืองอ้างว่าการเลือกตั้งไม่มีประโยชน์ในสถานะที่การเมือง “สกปรก” และเรียกร้องให้คนไทยไม่ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองใดๆ ทั้งนี้ แม้ว่าการเลือกตั้งจะเป็นไปอย่างเสรี ยุติธรรมและสันติ แต่การทำให้ทุกฝ่ายยอมรับผลการเลือกตั้งยังคงเป็นเรื่องที่ทำนาย หากชนชั้นนำมีการแทรกแซงการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ก็จะเป็นประเด็นที่น่าไปสู่การชุมนุมประท้วงรอบใหม่ของกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งอาจส่งผลให้การเผชิญหน้าทางการเมืองทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงในเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม 2553 นำไปสู่การปะทะทางการเมืองระหว่างรัฐบาลและผู้ชุมนุมประท้วงที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลให้มีผู้สูญเสียชีวิตถึง 92 คน การที่รัฐบาลใช้กำลังสลายการชุมนุมอาจทำให้คนเสื้อแดงอ่อนแอลง แต่ไม่อาจทำลายการเคลื่อนไหวที่ยังคงได้รับการสนับสนุนจากประชาชนหลายล้านคน โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคอีสาน การจับกุมแกนนำ รวมทั้งการปิดกั้นสื่อและช่องทางการสื่อสารยังจะเป็นการตอกย้ำถึงความอยุติธรรมแม้คนเสื้อแดงบางกลุ่มจะเลือกตอบโต้ด้วยความรุนแรง แต่แกนนำยืนยันในแนวทางสันติวิธี การต่อสู้ครั้งต่อไปจะเป็นการต่อสู้ในสนามเลือกตั้งซึ่งคนเสื้อแดงจะสนับสนุนแนวร่วมพรรคการเมืองของพวกเขา คือ พรรคเพื่อไทย

การต่อสู้ที่ยืดเยื้อระหว่างกลุ่มชนชั้นนำและผู้สนับสนุน อันประกอบไปด้วยสถาบันกษัตริย์ กองทัพ และศาล กับกลุ่มการเมืองที่เป็นแนวร่วมของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เริ่มต้นขึ้นเมื่อกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พันธมิตรฯ) รวมตัวกันในปี 2549 ทักษิณถูกขับออกจากอำนาจด้วยการรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 แต่เหตุการณ์ดังกล่าวกลับส่งผลให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านขึ้นอีกขั้วหนึ่ง คือ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือ กลุ่มคนเสื้อแดง การปิดสนามบินในกรุงเทพฯ ของพันธมิตรฯ เมื่อปี 2551 ก่อให้เกิดสภาวะ “ทางตัน” ทางการเมืองซึ่งยุติลงเมื่อศาลมีคำพิพากษายุบพรรคพลังประชาชน ซึ่งเป็น “หุ่นเชิด” ของทักษิณและนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์โดยมีทหารให้การสนับสนุน สองปีต่อมาขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมสุดขั้วของคนเสื้อเหลืองก็เริ่มขัดแย้งกับพรรคประชาธิปัตย์ที่เคยเป็นพันธมิตรกันในช่วงก่อนหน้า กลุ่มพันธมิตรฯ ชุมนุมประท้วงที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลเพื่อต่อต้านนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ด้วยข้อกล่าวหาว่าล้มเหลวในการปกป้อง “ดินแดนไทย” ในประเด็นความขัดแย้งเรื่องเขาพระวิหารกับประเทศกัมพูชา ข้อเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ให้ผู้นำที่มี “คุณธรรม” มาทำหน้าที่แทนนายกฯ อภิสิทธิ์ก่อให้เกิดคำถามว่ากลุ่มพันธมิตรฯ กำลังเรียกร้องการรัฐประหารเช่นนั้นหรือ

นายอภิสิทธิ์ประกาศว่าจะยุบสภาในสัปดาห์แรกของเดือนพฤษภาคม ภายหลังจากที่รัฐสภาผ่านกฎหมายลูกเกี่ยวกับการแก้ไขกฎกติกาการเลือกตั้ง รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์เร่งจัดการเลือกตั้งท่ามกลางกระแสข่าวลือเกี่ยวกับการรัฐประหาร พรรคประชาธิปัตย์คาดหวังว่ากติกาการเลือกตั้งใหม่ รวมถึงโครงการประชานิยมที่ได้รับริเริ่มก่อนการเลือกตั้งจะสามารถทำให้พรรคได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มากขึ้นและสามารถกลับมาเป็นรัฐบาลได้อีกสมัยหนึ่งในขณะที่ทักษิณยังคงได้รับความนิยมจากประชาชนจำนวนมาก และมีแนวโน้มสูงว่าพรรคเพื่อไทยอาจจะได้คะแนนเสียงมาเป็นอันดับหนึ่ง การถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นการจัดตั้งรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างเข้มข้น นปช. ได้ขู่ว่าจะกลับคืนสู่ท้องถนนถ้าหากพรรคเพื่อไทยได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งแต่ไม่ได้จัดตั้งรัฐบาลความพยายามใดๆ ของฝ่ายชนชั้นนำในการบิดเบือนผลการเลือกตั้ง

จะเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การประท้วงและความรุนแรงได้ แต่ถ้าสถานการณ์เกิดขึ้นในทางตรงกันข้าม หากพรรคเพื่อไทยได้คะแนนเสียงเพียงพอและได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล กลุ่มพันธมิตรฯ ก็อาจจะกลับมามีพลังอีกครั้งและพวกเขาคงจะไม่อดทนกับรัฐบาลที่เป็น “หุ่นเชิด” ของอดีตนายกฯ ทักษิณ

แม้ว่าการเลือกตั้งจะไม่สามารถยุติความแตกแยกทางการเมืองและสถานการณ์หลังการเลือกตั้งดูเหมือนจะมีคณ ประเทศไทยยังคงควรที่จะเดินหน้าอย่างเต็มที่ไปสู่การเลือกตั้ง ข้อตกลงในเรื่องกฎกติกาการเลือกตั้งและการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ทั้งจากองค์กรภายในและภายนอกประเทศอาจช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดความรุนแรงในการเลือกตั้งลงได้ ถ้าหากว่าการจัดตั้งรัฐบาลดำเนินไปได้สำเร็จ ล่วง รัฐบาลที่มาจากเสียงประชาชนจะมีความชอบธรรมมากขึ้นในการริเริ่มสร้างความปรองดองทางการเมืองในระยะยาวให้เกิดขึ้นได้

II. ขบวนการเสื้อแดงหลังการสลายการชุมนุม

นปช. อยู่ในภาวะระส่ำระสายภายหลังการสลายการชุมนุม แกนนำของพวกเขาถูกจับกุมหรือไม่ก็อยู่ระหว่างการหลบหนี¹ เชื่อกันว่าประชาชนหลายล้านคนยังคงสนับสนุนกลุ่ม นปช. ซึ่งสามารถระดมคนจำนวนนับหมื่นมาชุมนุมบนท้องถนนในกรุงเทพฯ เพื่อคัดค้านสิ่งที่พวกเขาเรียกว่า *อำมาตยาธิปไตย* (การปกครองโดยชนชั้นนำประเพณี) ในเดือนกุมภาพันธ์ 2553 ศาลอาญาปล่อยตัวแกนนำคนเสื้อแดงเจ็ดคนหลังจากคุมขังพวกเขาเป็นเวลาเก้าเดือน แต่ก็ยังมีมวลชนเสื้อแดงอีกกว่า 120 คนที่ยังคงถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ในช่วงหลังการสลายการชุมนุม มีการคาดการณ์อย่างกว้างขวางซึ่งไม่มีหลักฐานยืนยันที่ชัดเจนว่า นปช. มีศักยภาพหรือมีแผนการที่จะตั้งกลุ่มติดอาวุธ เหตุวาระเปิดโดยมือสมัครเล่นหลายครั้งที่กระทำโดยคนเสื้อแดงจำนวนหนึ่งเป็นสัญญาณอันตรายว่าบรรดาผู้คนที่รู้สึกว่าการเสียของพวกเขาไม่ถูกได้ยินอาจจะหันไปใช้ความรุนแรงเป็นทางออก สำหรับเวทีต่างประเทศ การต่อสู้ขับเคี่ยวทางการเมืองในเรื่องนี้เกิดขึ้นผ่านการฟ้องร้องนายกฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะในข้อหา “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ” ที่ศาลอาญาระหว่างประเทศ²

ก. สถานการณ์ปัจจุบัน

หลังการสลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคม แกนนำเสื้อแดงสิบห้าคนถูกตั้งข้อหาก่อการร้ายซึ่งมีบทลงโทษรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต³ อดีตนายกฯ ทักษิณซึ่งถูกรัฐบาลกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดงก็ถูกตั้งข้อหาเดียวกัน แกนนำเสื้อแดงจำนวนเจ็ดคนถูกคุมขัง ในขณะที่อีกห้าคนหลบหนี⁴ กลุ่มเสื้อแดงสูญเสียแรงผลักดันการเคลื่อนไหวไปชั่วคราวเนื่องจากปราศจากแกนนำและยังถูกจำกัดการเคลื่อนไหวจากการที่รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินใน 24 จังหวัด⁵

ในภาคเหนือและภาคอีสานซึ่งเป็นฐานที่มั่นของขบวนการเสื้อแดงพบว่าหากผู้นำขบวนการไม่ถูกจับกุม ก็จะถูกดำเนินคดีหรือหลบซ่อนตัว ในจังหวัดเชียงใหม่ แกนนำเสื้อแดงหลายคนของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ได้หลบหนีไป เช่น นายเพชรวรรต วัฒนพงศ์ศิริกุล นางกัญญาภักดิ์ มณีจักร (ดีเจอ้อม) และนายอภิชาติ อินสอน (ดีเจฮ้วน)⁶ ในภาคอีสาน กิจกรรมการเคลื่อนไหวในจังหวัดอุดรธานีจะยังคงหลังจากที่

³ อัยการสูงสุดสั่งฟ้องแกนนำ นปช. ทั้งสิบคนและสมาชิกอีกเก้าคนเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2553 ในคดีอาญาหลายคดีด้วยกัน ซึ่งรวมถึง ยุบปลุกปั่นให้เกิดความไม่สงบและก่อการร้าย เจ้าหน้าที่รัฐเชื่อว่าสมาชิก นปช. เหล่านี้ทำงานให้กับ พล.ต.ชิตติยะ สวัสดิผล หรือเสธ.แดง ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้นำกลุ่มติดอาวุธ “ชายชุดดำ” ที่โจมตีกองกำลังทหารในช่วงที่มีการชุมนุมของคนเสื้อแดงสำหรับแกนนำอีกห้าคนที่หลบหนีไปภายหลังการสลายการชุมนุมได้มีการระงับการดำเนินคดี ต่อมาในเดือนมีนาคม 2554 แกนนำทั้งห้าคนยกเว้นนาย อริสมันต์ พงษ์เรืองรองได้เข้ามาขอตัวกับตำรวจ ดูจอร์จที่ 20

⁴ สำหรับแกนนำอีกสามคน คนหนึ่งได้รับการประกันตัว และอีกสองคนมิได้ถูกคุมขังเนื่องจากได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

⁵ หลังจากที่ นปช. ได้เข้ายึดพื้นที่ถนนบริเวณสี่แยกราชประสงค์ซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจของกรุงเทพฯ รัฐบาลได้ประกาศภาวะฉุกเฉินเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 ในห้าจังหวัดของภาคกลาง นับถึงวันที่ 19 พฤษภาคม การประกาศภาวะฉุกเฉินได้ขยายครอบคลุมพื้นที่ใน 24 จังหวัด ซึ่งคิดเป็นหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งประเทศ กฎหมายร้ายแรงฉบับนี้ให้อำนาจกับเจ้าหน้าที่ในการห้ามการชุมนุม ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยไม่ต้องตั้งข้อหาได้นานถึง 30 วัน และปิดสื่อที่ถูกมองว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ พื้นที่ที่ถูกประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินดังกล่าวนี้ไม่รวมจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งมีการประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินมาตั้งแต่ปี 2548 พื้นที่ดังกล่าวมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมและเผชิญกับปัญหาการก่อความไม่สงบมาอย่างต่อเนื่อง

⁶ นายเพชรวรรตซึ่งเป็นเจ้าของโรงแรมไวโรสแกรนด์พาลัสในจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทักษิณ ส่วนกัญญาภักดิ์และอภิชาติเป็นนักจัดรายการวิทยุชุมชนเสื้อแดงคลื่นเอฟเอ็ม 92.25 ที่มีชื่อเสียง เจ้าหน้าที่รัฐมองว่ากลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ซึ่งเป็นกลุ่มเสื้อแดงกลุ่มแรกในจังหวัดเป็นพวก “ซาร์คอร์ด” เพราะมักจะระดมมวลชนไปปิดถนนหรือสถานที่บางแห่งในตัวเมือง ในเดือนพฤศจิกายน 2551 กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ได้ปะทะกับกลุ่มเสื้อเหลืองจนทำให้บิดาของแกนนำกลุ่มเสื้อเหลืองเสียชีวิต ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เชียงใหม่, 17-22 พฤศจิกายน 2553

¹ สำหรับรายงานฉบับก่อนหน้าของไครซิสกรู๊ปเกี่ยวกับวิกฤตการเมืองไทย โปรดดู Asia Report N°192, *Bridging Thailand's Deep Divide*, 5 July 2010; Conflict Risk Alert, Conflict Risk Alert: Thailand, 30 April 2010 และ Asia Report N°82, Thailand: Calming the Political Turmoil, 22 September 2008.

² ดูส่วน II.ค.

นายวิชัย ไพรพนา ดีเจคอนิคมซึ่งเป็นหนึ่งในแกนนำของ นปช. ถูกจับกุมที่กรุงเทพฯ⁷ ส่วนที่อุบลราชธานี การเคลื่อนไหวก็อ่อนแรงลงหลังจากที่นายพิเชษฐ์ ทานุดดา แกนนำกลุ่ม นปช. ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดถูกคุมขัง พิเชษฐ์เป็นแกนนำระดับท้องถิ่นคนเดียวของนปช. ที่ถูกตั้งข้อหาก่อการร้าย⁸

นายสมบัติ บุญงามอนงค์ นักเคลื่อนไหวเสื้อแดงที่ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางแต่ไม่ได้ถูกจับกุม ได้ทำทนายประกาศภาวะฉุกเฉินของรัฐบาลโดยการริเริ่มกิจกรรมรวมกลุ่มเชิงสัญลักษณ์หลายครั้ง กิจกรรมเหล่านี้ได้ทำในรูปแบบของการชุมนุมตามปกติซึ่งต้องมีการตั้งเวทีและกล่าวปราศรัยทางการเมือง แต่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นเพียงแค่นำริบบิ้นสีแดงไปผูกตามจุดต่างๆ เพื่อรำลึกถึงเพื่อนร่วมอุดมการณ์ของพวกเขาที่ถูกสังหารในเหตุการณ์สลายการชุมนุม⁹ ปลายเดือนมิถุนายน ตำรวจจับกุมและคุมขังสมบัติเป็นเวลาสองสัปดาห์ในข้อหาฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน แต่ก็ปล่อยตัวเขาในเวลาต่อมาโดยไม่มีการสั่งฟ้อง¹⁰ การชุมนุมเชิงสัญลักษณ์ถูกจัดขึ้นทุกวันอาทิตย์เป็นเวลานานหลายเดือน และมีผู้เข้าร่วมเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วจากไม่กี่สิบคนกลายเป็นหลายหมื่นคน

ดูเหมือนว่ากระแสต่อต้านสถาบันกษัตริย์ได้ปรากฏชัดเจนมากขึ้นในหมู่คนเสื้อแดง¹¹ ในภาคเหนือและภาคอีสาน คนเสื้อแดงจำนวนหนึ่งบอกว่าพวกเขาไม่ได้แขวนพระบรมฉายาลักษณ์ของ “ในหลวง” และ “ราชินี” ในบ้านอีกต่อไป¹² การแสดงออกในที่สาธารณะเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อสถาบันซึ่งเป็นที่เคารพอย่างกว้างขวางปรากฏในลักษณะที่ชัดเจนมากขึ้น แม้ว่าจะเป็นการแสดงออกด้วย

รหัสก็ตาม มีการเขียนข้อความตามกำแพงในการชุมนุมแต่ละครั้งในลักษณะที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของสถาบันสูงสุดของประเทศซึ่งพวกเขาเชื่อว่ามีบทบาทเกี่ยวข้องในการสลายการชุมนุม¹³ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งในเดือนตุลาคมได้ออกมาข่มขู่ในเดือนตุลาคมว่าจะดำเนินคดีทางกฎหมายกับผู้ที่แสดงความเห็นในเชิงดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์¹⁴

กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมีบทลงโทษรุนแรงโดยมีการกำหนดโทษจำคุกเป็นเวลาสามถึงสิบห้าปีต่อผู้ที่หมิ่นประมาทดูหมิ่น แสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ดังนั้น ผู้ประท้วงจึงเลือกที่จะเขียนข้อความที่มีนัยแอบแฝงและกำกวมเพราะรู้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐกำลังเฝ้าจับตาข้อความที่ต่อต้านสถาบัน

คนเสื้อแดงจำนวนหนึ่งรู้สึกผิดหวังกับความเงียบของสถาบันกษัตริย์ต่อเหตุการณ์สลายการชุมนุมเดือนพฤษภาคม ยกตัวอย่างเช่น นายสำอองค์ สายทองเทียนงาม สมาชิก นปช. อายุ 63 ปี และมีอาชีพขายน้ำได้ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นว่า “เพื่อนร่วมอุดมการณ์จำนวนมากของผมตายไปแล้วคุณต้องการให้ผมล้มมันทั้งหมดอย่างนั้นหรือ คนเหล่านี้ฆ่าคนอื่นแล้วก็ลอยนวลอยู่ได้ เหมือนกับว่าสิ่งที่เราทำทั้งหมดมันผิด เราจะต้องอยู่กันอย่างนี้ได้อย่างไรในอนาคต ในหลวงอยู่ที่ไหน ถ้าหากในหลวงออกมาพูดตอนเกิดเหตุ ก็อาจจะไม่มีใครถูกฆ่าตายอย่างนี้”¹⁵ ในอดีต พระมหากษัตริย์ของไทยองค์ปัจจุบันซึ่งทรงพระชนมพรรษา 83 พรรษาได้เข้ามามีบทบาทแก้ไขวิกฤตการณ์ร้ายแรงทางการเมืองหลายครั้ง แต่พระองค์กลับมิได้มีพระราชดำรัสใดๆ ต่อเหตุการณ์การสลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคม 2554¹⁶ พระพลานามัยของพระองค์ไม่แข็งแรงนักในระยะหลายปีที่ผ่านมา และพระองค์ทรงปรากฏตัวในที่สาธารณะเพียงไม่กี่ครั้งนับจากเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลเมื่อเดือนกันยายน 2552

⁷ ไครซิกส์รีปสัมภาษณ์, คนเสื้อแดง, อุบลราชธานี, 28-29 ธันวาคม 2553

⁸ ไครซิกส์รีปสัมภาษณ์, พิเชษฐ์ ทานุดดา, แกนนำเสื้อแดง, อุบลราชธานี 21 ธันวาคม 2553 พิเชษฐ์ (ฉายาดีเจตั๋ย) เป็นแกนนำกลุ่มซัดขงรบและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชน

⁹ ไครซิกส์รีปสังเกตการณ์การชุมนุมเชิงสัญลักษณ์ที่สี่แยกราชประสงค์และอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย, ตุลาคมและพฤศจิกายน 2553

¹⁰ “Mirror Foundation head nabbed under emergency decree”, *Bangkok Post*, 27 June 2010; “Sombat, Reds stage ‘flash protest’”, *The Nation*, 12 July 2010.

¹¹ แกนนำ นปช. สองคนซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ *The Straits Times* ยอมรับว่ากระแสต่อต้านสถาบันได้เพิ่มสูงขึ้นในหมู่คนเสื้อแดง และเชื่อว่าอาจจะมีผู้ชุมนุมราวร้อยละ 90 ที่กลายเป็นกลุ่มที่มีความคิดต่อต้านสถาบัน Nirmal Ghosh, “Red shirts ‘taking hardcore stance’”, *The Straits Times*, 18 November 2010.

¹² พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มักจะถูกติดตั้งไว้เพื่อแสดงถึงความรักและเคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ไครซิกส์รีปสัมภาษณ์, คนเสื้อแดง, เชียงใหม่และภาคอีสาน, พฤศจิกายนและธันวาคม 2553

¹³ ไครซิกส์รีปสังเกตการณ์การชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์, พฤศจิกายน 2553

¹⁴ “พบ.ทบ. ย้ำห้ามชุมนุม แต่คนเสื้อแดงมีสิทธิ์ยื่นหนังสือต่อเลขาฯ ยูเอ็นได้”, สำนักข่าวไทย, 25 ตุลาคม 2553

¹⁵ “Red shirts mark May 19 crackdown”, *The Nation*, 20 November 2010.

¹⁶ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีบทบาทในการหยุดการนองเลือดในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่นักศึกษาชุมนุมต่อต้านระบอบทหาร และเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 ที่ประชาชนลุกฮือต่อต้านรัฐบาลที่กองทัพหนุนหลัง

ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน นปช. ประกาศให้นางธิดา โตจิราการ ดำรงตำแหน่งรักษาการประธาน นปช. คนใหม่เพื่อจัดตั้งสภานิติบัญญัติในการนำของขบวนการ¹⁷ โดยก่อนหน้านั้น นายวีระ มุสิกพงศ์ได้ยุติการทำหน้าที่ในฐานะประธาน นปช. ในทางปฏิบัติมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว เพราะติดเงื่อนไขการประกันตัวในเดือนกรกฎาคมที่ศาลห้ามมิให้เขาปราศรัยในที่สาธารณะ¹⁸ ความเคลื่อนไหวแรกของธิดาเมื่อขึ้นมารับตำแหน่งคือการเรียกร้องให้ปล่อยตัวแกนนำ นปช. ทั้งนี้ การที่ศาลอาญาปฏิเสธให้มีการประกันตัวแกนนำเสื้อแดงได้ตอกย้ำความรู้สึกที่ว่าฝ่ายตุลาการได้บังคับใช้กฎหมายในลักษณะ “สองมาตรฐาน” เพราะกลุ่มเสื้อเหลืองได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่โอนอ่อนผ่อนปรนกว่ามาก

ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 ศาลอาญานุญาตให้มีการประกันตัวแกนนำ นปช. เจ็ดคนและผู้สนับสนุนอีกหนึ่งคนหลังจากที่พวกเขาถูกคุมขังมานานกว่าเก้าเดือน โดยมีเงื่อนไขว่าพวกเขาจะต้องไม่ “ปลุกปั่นให้เกิดความไม่สงบ” หรือเดินทางออกนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล¹⁹ ต่อมาแกนนำเสื้อแดงคนอื่นๆ ที่หลบหนีไปก่อนหน้านี้เกือบทั้งหมดได้เข้ามาจับตัวกับตำรวจหลังจากที่แกนนำเหล่านี้ได้รับการปล่อยตัว²⁰ จนถึงวันที่ 9 มีนาคม 2554 มีคนเสื้อแดงจำนวน 127 คนที่ยังถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ โดย 56 คนถูกขังที่เรือนจำในกรุงเทพฯ และอีก 71 คนกระจายอยู่ในเรือนจำหลายแห่งทางภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคกลาง²¹

¹⁷ ถึงแม้ว่าธิดาจะไม่ใช่คนที่คุ้นเคยสำหรับสื่อมวลชน แต่เธอไม่ใช่คนแปลกหน้าสำหรับ นปช. เธอเป็นภรรยาของ น.พ.เวียง โตจิราการ แกนนำคนเสื้อแดง ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการโรงเรียนการเมืองของ นปช. ที่จัดตั้งขึ้นในเดือนกันยายน 2552 เพื่อให้การศึกษาทางการเมืองแก่สมาชิก ทั้งนี้ มีผู้สนับสนุนกลุ่ม นปช. ประมาณ 16,000 คนเข้าร่วมการอบรมดังกล่าว

¹⁸ “Veera granted bail, other red leaders get additional 12 days”, *Bangkok Post*, 31 July 2010.

¹⁹ “Court grants UDD terror suspects bail”, *Bangkok Post*, 23 February 2011.

²⁰ แกนนำ นปช.เจ็ดคนเข้ามาจับตัวกับทางการ โดยนายอดิสร เพียงเกษ นายแพทย์ ปันเขตต์ นายไวยพจน์ อัครณัฏรัตน์ และนายสุกร อัทธวาสย์ (ฉายา “แรมโบ้อีสาน”) อยู่ในกลุ่มแกนนำสิบเก้าคนที่ถูกอัยการตั้งข้อกล่าวหาในหลายคดีในเดือนสิงหาคม 2553 รวมถึงคดีก่อการร้าย ผู้ต้องสงสัยในกลุ่มนี้สองคนที่ยังไม่ได้เข้ามาจับตัวคือ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง และทักษิณ ชินวัตร ส่วนนายอริไกรรนา และนายชินวัตร หาบุญพาด ถูกตั้งข้อหาก่อการร้ายในคดีที่แยกออกมาซึ่งอัยการสั่งฟ้องนักเคลื่อนไหวเสื้อแดงทั้งหมดสิบสามคนในเดือนตุลาคม ต่อมาเจ้าหน้าที่ได้รวมทั้งสองคดีเข้าไว้ด้วยกัน ไครซิสกรุปสัมภาษณ์นางโรสทิพย์, เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของดีเอสไอ, 4 เมษายน 2554

²¹ สถิติที่รวบรวมโดยอนุกรรมการด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ข. สัญญาของความรุนแรง

เนื่องจากขบวนการเสื้อแดงเป็นขบวนการที่เกิดจากการรวมตัวกันหลวมๆ ของคนกลุ่มย่อยจำนวนมากทั่วประเทศ แกนนำคนเสื้อแดงจึงเผชิญกับปัญหาท้าทายในการควบคุมและสื่อสารกับผู้สนับสนุนขบวนการทั้งหมด คนเสื้อแดงบางคนมีความโกรธแค้นและรู้สึกถึงความอยุติธรรมที่ได้รับและเห็นว่าแนวทางการต่อสู้แบบสันติชนล้มเหลว จนทำให้พวกเขาคิดว่าต้องจัดการปัญหาด้วยตนเองและหันไปใช้ความรุนแรง

1. ชายชุดดำ

ยังไม่มี ความชัดเจนว่ากลุ่มคนที่เรียกกันว่า “ชายชุดดำ” คือใคร และความสัมพันธ์ของพวกเขาเกี่ยวกับแกนนำเสื้อแดงเป็นอย่างไร คำนี้ถูกใช้ครั้งแรกเพื่อเรียกกลุ่มติดอาวุธในชุดดำที่ปรากฏตัวระหว่างการปะทะในวันที่ 10 เมษายน 2553 ซึ่งทำให้ทหารห้านายและพลเรือน 21 คนเสียชีวิต รัฐบาลประณามคนกลุ่มนี้ว่าเป็นผู้ที่ก่อเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อมาคำนี้ถูกใช้อย่างหลวมๆ เวลาอ้างอิงถึงกลุ่มคนทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงระหว่างการชุมนุมประท้วงของ นปช.ในปี 2553

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) หน่วยงานด้านการสืบสวนสอบสวนสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลคดีทั้งหมดที่เกี่ยวกับการชุมนุมประท้วงของ นปช. ดีเอสไอได้เปิดเผยข้อมูลบางประการเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนโดยตรงในการโจมตีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและกลุ่มพันธมิตรฯ นายสุรชัย เทวรัตน์ หรือที่รู้จักกันในชื่อ “หรั่ง” เป็นบุคคลหนึ่งที่ดีเอสไอระบุว่า เป็นมือปืนชุดดำคนสำคัญ เขาถูกจับในวันที่ 15 กรกฎาคม 2554 และมีการอ้างว่าเขาให้การยอมรับว่าเป็นผู้ช่วยของ พล.ต.ชิตติยะ สวัสดิผล นายทหารแตกแถวที่รู้จักกันในชื่อ “เสธ.แดง” ซึ่งถูกสังหารเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2554²² โดยเจ้าหน้าที่เชื่อว่า เสธ.แดง เป็นหัวหน้ากลุ่มติดอาวุธที่ทำงานเป็นแนวร่วมกับคนเสื้อแดงดีเอสไอ กล่าวหานายสุรชัยว่าเขาเกี่ยวข้องกับการโจมตีหน่วยงานรัฐบาลและกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านเสื้อแดงจำนวนแปดครั้ง ระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม 2553 และภายหลังยังพัวพันกับการก่อการ

²² ถึงแม้ว่าแกนนำ นปช. จะตัดขาดความสัมพันธ์กับ พล.ต.ชิตติยะตั้งแต่ช่วงแรกๆ ของการชุมนุม แต่เขาก็ยังคงปรากฏตัวบริเวณที่ชุมนุมอย่างสม่ำเสมอและแนะนำการ์ด นปช.ในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ก่อนที่เขาจะถูกถอดถอนสำหรับเหตุการณ์การเสียชีวิตของเสธ.แดง ดู Crisis Group Report, *Bridging Thailand's Deep Divide*, op. cit., pp. 15-17.

ด้วย²³ นายสุรชัยปฏิเสฐทุกข้อกล่าวหา แต่มีการอ้างว่าเขาได้รับ
สารภาพว่าเป็นคนยิงระเบิดใส่โรงแรมดุสิตธานีเนื่องจากรู้สึก
โกรธแค้นหลังจากที่ เสธ.แดงถูกยิงเสียชีวิตหน้าโรงแรมดังกล่าว²⁴

นายมานพ ชาญช่วงทอง คนเก็บขยะอายุ 48 ปีซึ่งรับหน้าที่เป็น
การ์ดของ นปช. ถูกบันทึกภาพขณะที่กำลังถือปืนสงครามและ
สวมหมวกไหมพรมคลุมหน้าระหว่างการปะทะในวันที่ 10 เมษายน
ดีเอสไอกล่าวหาว่าเขาเป็นหนึ่งในชายชุดดำที่ลงมือโจมตีกอง
กำลังทหาร ในวันดังกล่าว แต่แกนนำเสื้อแดงอธิบายในการแถลง
ข่าวที่จัดขึ้นไม่นานหลังเหตุการณ์ว่าเป็นที่นายมานพถือปืนเป็น
ปืนที่ผู้ชุมนุมยึดได้จากทหารและต่อมานำไปเก็บไว้หลังเวทีชุมนุม²⁵
อย่างไรก็ตาม ดีเอสไอจับกุมนายมานพในเดือนมกราคม 2554 และ
ตั้งข้อหาก่อการร้ายจากกรณีการสังหารเจ้าหน้าที่ทหารและขโมย
อาวุธของทางราชการ²⁶

นายวัลลภ พิธีพรหม อายุ 27 ปี ซึ่งถูกจับกุมเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน
2553 เป็นผู้ต้องหา “ชายชุดดำ” เพียงรายเดียวที่ดีเอสไอระบุว่า
ให้การรับสารภาพ ตามรายงานของเจ้าหน้าที่ นายวัลลภยอมรับว่า
ได้ยิงระเบิดเอ็ม 79 ในพื้นที่หลายจุดในกรุงเทพฯ ซึ่งรวมถึงธนาคาร
กรุงเทพฯ หลายสาขา ในช่วงที่มีการชุมนุม เขายังสารภาพว่าเป็น
ผู้ยิงระเบิดกว่า 100 ลูกใส่กองกำลังทหารในช่วงที่มีการเผชิญหน้า
กันอย่างตึงเครียดบริเวณรอบพื้นที่ชุมนุมในเดือนพฤษภาคม 2554
ทั้งยังเกี่ยวข้องกับเหตุโจมตีด้วยระเบิดสี่ครั้งในจังหวัดเชียงใหม่
รวมถึงกรณีการยิงบริษัทก่อสร้างซึ่งมีบิดาของภรรยา นายเนวิน ชิดชอบ
อดีตนักการเมืองที่เทียบทำงานให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นเจ้าของ²⁷

²³ “หรั่งได้ – ไม่เคยรับ อ่วม 8 คลี เมียอุ้มลูกน้อยโฮ”, ข่าวสด, 18 กรกฎาคม 2553
การโจมตีทั้งแปดกรณีได้แก่ การยิงระเบิดที่กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์เมื่อ
วันที่ 28 มีนาคม สีแยกคอกวัวเมื่อวันที่ 10 เมษายน คลังน้ำมันที่จังหวัดปทุมธานี
วันที่ 21 เมษายน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร วันที่ 21 เมษายน จุดตรวจบริเวณสวนลุมพินี
วันที่ 8 พฤษภาคม โรงแรมดุสิตธานี วันที่ 17 พฤษภาคม สถานีตำรวจลุมพินี วันที่
19 พฤษภาคม และกรณียิงนายตำรวจสองรายที่แยกศาลาแดงวันที่ 7 พฤษภาคม

²⁴ “ปริศนาหรั่งแรมโบ แก๊งค์นักรบ นปช.มือขวาเสธ.แดงของจริงหรือเพะ”,
ข่าวสด, 25 กรกฎาคม 2553

²⁵ “นปช.คืนพื้นที่ผ่านฟ้าฯ ชัยรวมราชประสงค์ ต่อสู้ยกสุดท้าย”, มติชน, 15
เมษายน 2553

²⁶ “จับการ์ดนปช. เด็กเสธ.แดงยิงปะทะทหารแยกคอกวัว”, มติชน, 21 มกราคม
2554

²⁷ รายงานข่าวระบุว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจยืนยันว่านายวัลลภเกี่ยวข้องกับเหตุยิง
ระเบิดจำนวนแปดครั้งในกรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 16 มีนาคมถึง 19 พฤษภาคม
ตำรวจกล่าวว่าเขายิงระเบิดใส่ธนาคารกรุงเทพสามสาขา เพราะเชื่อว่าธนาคาร
แห่งนี้ให้การสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ เขาเกี่ยวข้องกับกรณียิงระเบิดที่
ทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 10 เมษายน 2553 และถูกกล่าวหาว่ายิงระเบิดนับร้อย
ครั้งใส่เจ้าหน้าที่ทหารระหว่างที่มีการเผชิญหน้ากันอย่างตึงเครียดบริเวณรอบ

ต่อมานายวัลลภกล่าวในที่แถลงข่าวว่าเขาลงมือเพียงคนเดียวเพราะ
รู้สึกโกรธหลังจากเห็นทหารใช้กระสุนจริงยิงเข้าใส่ผู้ชุมนุมเสื้อแดง
ในปี 2552 จึงปลอมตัวเป็นการ์ดเสื้อแดงในการชุมนุมปี 2553 โดย
ชี้แจงว่าได้เรียนรู้การใช้เครื่องยิงระเบิดเมื่อครั้งที่เห็นทหารเกณฑ์
ส่วนอาวุธที่ใช้ซื้อหามาโดยผิดกฎหมายจากบริเวณชายแดน²⁸
อย่างไรก็ตามนายวัลลภให้สัมภาษณ์กับโครชิสกรู๊ปว่าเขาถูกบังคับ
ให้รับสารภาพ และเล่าว่าเขาถูกกักตัวอยู่สองวันก่อนถูกนำตัวมา
แถลงข่าวที่กรุงเทพฯ ซึ่งในช่วงที่ถูกควบคุมตัวเขาไม่ได้รับอนุญาต
ให้รับโทรศัพท์จากญาติ²⁹

ยังมีข้อมูลอีกมากเกี่ยวกับกลุ่มมือปืนที่เรายังไม่รู้ และไม่เป็นที่แน่
ชัดว่าดีเอสไอจับกุมผู้กระทำความผิดได้ถูกตัวหรือไม่ ยังต้องรอดู
ว่าข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนของดีเอสไอจะได้รับความ
เชื่อถือในศาลหรือไม่ ถ้าข้อมูลของดีเอสไอถูก ก็ดูเหมือนว่ากลุ่ม
นปช. ได้แปรสภาพจากการประท้วงอย่างสันติไปสู่การใช้ความ
รุนแรงในเวลาอันรวดเร็วเป็นที่น่าวิตก การเมืองอันผันผวน
บวกกับการควบคุมอาวุธปืนที่หละหลวมในประเทศไทยนับเป็น
ส่วนผสมที่อันตรายอย่างยิ่ง

2. เหตุระเบิดหลังการสลายการชุมนุม

ภายหลังการสลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคม เกิดความวิตกกังวล
ว่าการใช้กำลังเกินกว่าเหตุของเจ้าหน้าที่รัฐอาจผลักดันให้คนเสื้อแดง
จำนวนหนึ่ง “ลงใต้ดิน” และหันไปใช้ความรุนแรง ไม่มีหลักฐานว่า
กลุ่ม นปช. ในฐานะขององค์กรที่เคลื่อนไหวทางการเมืองได้ใช้หรือ
มีความมุ่งหมายที่จะใช้ยุทธวิธีแบบสงครามกองโจรในการต่อสู้ แต่
เหตุระเบิดที่เกิดจากการริเริ่มและลงมือโดยคนเสื้อแดงบางคนใน
ช่วงที่ผ่านมาถือเป็นพัฒนาการที่อันตราย การใช้ความรุนแรงแม้
เป็นไปเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่ชอบธรรมก็ควรจะถูก
ประณามจากทุกฝ่ายที่ยึดมั่นกับการแสดงออกในวิถีทางประชาธิปไตย
อย่างสันติ

พื้นที่ชุมนุมในช่วงวันที่ 14 ถึง 19 พฤษภาคม นอกจากนั้น เขายังยอมรับว่าเป็น
ผู้ยิงระเบิดไปที่ลานจอดรถของห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งและโรงงานเฟอร์นิเจอร์
ในเชียงใหม่เมื่อวันที่ 4 เมษายน และฐานทัพทหารในเชียงใหม่เมื่อวันที่ 6
กันยายน ดู “จับมือ M79 ป่วนเมือง”, ไทยรัฐ, 24 พฤศจิกายน 2553

²⁸ อ้างแล้ว

²⁹ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, วัลลภ พิธีพรหม, เชียงใหม่, 7 เมษายน 2554 เขายืนยัน
ว่าจะสู้คดีในศาล

คนเสื้อแดงอย่างน้อย 6 คนถูกจับกุมจากเหตุระเบิดบริเวณพรรค
ภูมิใจไทยในวันที่ 22 มิถุนายน 2553³⁰ แรงระเบิดส่งผลให้รถยนต์
เสียหายหนึ่งคันและผู้วางระเบิดบาดเจ็บหนึ่งคนจากการสัมผัส
แสลงจอร์หลังจากที่รีโมตคอนโทรลที่จะใช้ในการกดระเบิดไม่
ทำงาน แสดงให้เห็นว่าผู้ลงมือไม่ได้รับการฝึกฝนการใช้ระเบิดมา
อย่างดีนัก นายเดชพล พุทธิจง หนึ่งในหกผู้ต้องหาบอกว่าแรงจูงใจ
ของเขาเป็นเรื่องอุดมการณ์ “ผมไม่ได้ต้องการทำลายชีวิตคนแต่
ต้องการสร้างแรงสั่นสะเทือนไปถึงรัฐบาลเพื่อให้มาสนใจคนเสื้อ
แดง” เขากล่าวว่าเดิมที่เขาและพรรคพวกต้องการวางระเบิดพรรค
ประชาธิปัตย์ แต่มีการวางกำลังรักษาความปลอดภัยเข้มงวดเกินไป
เฉพะผลกล่าวว่าการวางแผนกันเองในการวางระเบิดครั้งนี้³¹

สำหรับผู้ต้องหาอีกสองราย คือ น.ส.วริศรียา บุญสม และนาย
กอบชัย บุญปลอด ถูกจับกุมตัวที่ประเทศกัมพูชาและถูกส่งตัวมายัง
ประเทศไทยเมื่อต้นเดือนกรกฎาคม 2553 ดีเอสไอเชื่อว่านายกอบชัย
ซึ่งเป็นพ่อค้าพลอยและ น.ส.วริศรียาซึ่งเป็นนักออกแบบพลอย
มีส่วนในการวางแผนก่อเหตุระเบิด³² นายกอบชัยเล่าว่ามีระเบิด
ทั้งสามคนนอนค้างคืนที่บ้านพักของเขาแต่เขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง
กับการวางระเบิดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เขายอมรับว่าเป็นหนึ่งใน
ผู้สนับสนุนกลุ่ม นปช. เพราะเห็นว่ากลุ่มอำมาตย์เป็นอุปสรรคต่อ
ความก้าวหน้าของประเทศ³³ ปัจจุบันผู้ต้องหาทั้งหกคนกำลังถูก
ดำเนินคดีในข้อหาก่อการร้ายและข้อหาอื่นๆ

วันที่ 5 ตุลาคม 2553 เกิดเหตุระเบิดอานุภาพร้ายแรงถล่มอพาร์ทเมนต์
ห้าชั้นในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต
ทันที 4 คน อาคารบ้านเรือนในบริเวณใกล้เคียงเสียหายยับ
เยิน³⁴ หนึ่งในผู้เสียชีวิตคือ นายสมัย วงศ์สุวรรณ เป็นคนเสื้อแดง
จากจังหวัดเชียงใหม่ ตำรวจพบชิ้นส่วนแขนที่ขาดของเขาในที่เกิด
เหตุ เจ้าหน้าที่เชื่อว่าระเบิดที่เอ็นทีห้าหนักสิบกิโลกรัมระเบิดขึ้น
ในขณะที่นายสมัยกำลังทำการประกอบอยู่ และยังระบุว่าระเบิดที่
ตรวจพบนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงและเชื่อมโยงกับเหตุระเบิดที่เกิด

ณ จุดอื่นอีกอย่างน้อย 4 ครั้งในกรุงเทพฯ³⁵

ภรรยา นายสมัยให้สัมภาษณ์ว่าสามีของเธอมีความชื่นชอบอดีต
นายกฯ ทักษิณอย่างแรงกล้าและ “เขาต้องการนำประชาธิปไตย
กลับคืนมา” นายสมัยเข้าร่วมการประชุมของ นปช. ในกรุงเทพฯ
และถูกยิงที่แก้มในเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน ต่อมาภายหลังการ
สลายการประชุมไม่นาน เขาเดินทางออกจากบ้านและไม่กลับมาอีก
เลย ภรรยาของนายสมัยกล่าวว่าเธอ “ภูมิใจ” ที่สามีของเธอสละชีวิต
เพื่อสิ่งที่เขาเชื่อ³⁶ อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลบางอย่างที่บ่งชี้ว่านายสมัย
มีประวัติของการใช้ความรุนแรง เขาเคยถูกออกหมายจับในกรณี
ที่ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับการก่อเหตุรุนแรงในพิธีเปิดสำนักงาน
ของกลุ่มที่เป็นแนวร่วมกับพันธมิตรฯ ในเชียงใหม่ที่มีชื่อว่า “ศูนย์
เฮฮาภักดิ์เจ้าอยู่หัว” เมื่อเดือนสิงหาคม 2552³⁷

เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมนายรัชชัย เอี่ยมนาค เมื่อวันที่ 24 มกราคม
2554 ในเหตุวางระเบิดอีกครั้งหนึ่งซึ่งล้มเหลว นายรัชชัยเคยเป็น
การ์ด นปช. เขาถูกจับกุมขณะกำลังขับจี้รถจักรยานยนต์บริเวณที่
ชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ เพื่อหาจุดที่จะวางระเบิด เหตุการณ์นี้
เกิดขึ้นในช่วงที่กลุ่มเสื้อเหลืองกำลังชุมนุมประท้วงรัฐบาลกรณี
ข้อพิพาทเขาพระวิหาร ต่อมาตำรวจจับกุมชายอีกสามคนที่อพาร์ท-
เมนต์แห่งหนึ่งในความผิดฐานมีเครื่องยิงระเบิด ลูกกระเบิด และ
กระสุนปืนไว้ในครอบครอง³⁸ นายรัชชัยก็เหมือนกับผู้ที่วางระเบิด
รายอื่นๆ ที่ถูกจับได้ คือ ไม่ได้มีความรู้ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการทำระเบิด
เขาอธิบายว่าเขาต้องการเห็น “การเปลี่ยนแปลง” ในประเทศ เขา
ไม่ได้มีความประสงค์ที่จะทำร้ายใคร³⁹ เขาเพียงแต่ต้องการที่จะ
ทำให้คนเสื้อเหลืองหวาดกลัวจะได้ยกเลิกการชุมนุม นายรัชชัย
ให้สัมภาษณ์ว่าเขาหันมาใช้ความรุนแรงหลังจากสรุปแล้วว่าการ
ประท้วงอย่างสันตินั้นล้มเหลวและเขาเห็นคนเสื้อแดงหลายคนถูก
เจ้าหน้าที่รัฐสังหารเสียชีวิต เขาย้อนถาม “คุณจะไม่ทำหรือ ถ้าคุณ
มีโอกาส?”⁴⁰

³⁰ สมาชิกพรรคภูมิใจไทยซึ่งนำโดยนายวิน ชิดชอบ เคยเป็นม็องการเมืองหนึ่งใน
สังกัดพรรคพลังประชาชน แต่หลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรค
พลังประชาชนในเดือนธันวาคม 2551 เนวินและ ส.ส. อีกหลายสิบคนย้ายข้าม
มาร่วมกับรัฐบาลผสมที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์และก่อตั้งพรรคภูมิใจไทยขึ้นมา

³¹ “ปชป. โยงผู้สังหารเดียวกัน วนาศกรกรม 4 จุด”, *มติชน*, 27 มิถุนายน 2553

³² โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ดีเอสไอซึ่งรับผิดชอบคดีเกี่ยวกับคนเสื้อแดง,
กรุงเทพฯ, 4 กุมภาพันธ์ 2554

³³ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, กอบชัย บุญปลอด, กรุงเทพฯ, 21 มกราคม 2554;
“แฉสูตรบ่มอ้อ-อ้ายพบผลิตจำนวนมาก”, *ไทยรัฐ*, 8 กรกฎาคม 2553

³⁴ “Blast rocks Nonthaburi”, *The Nation*, 6 October 2010.

³⁵ “Blast toll climbs to four”, *Bangkok Post*, 7 October 2010.

³⁶ “พลีชีพสมัยมือปืนบางบัวทอง อดีตทหารคลังแสง-เลือดแดงเข้ม”, *คมชัดลึก*,
8 ตุลาคม 2553

³⁷ “Blast toll climbs to four”, *Bangkok Post*, 7 October 2010.

³⁸ “มือระเบิดยอมรับมีเป้าหมายเปลี่ยนบ้านเมือง”, *ไทยรัฐ*, 26 มกราคม 2554
ตำรวจกล่าวว่านายรัชชัยยอมรับว่าเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงสามครั้ง
ด้วยกัน รวมถึงกรณีการวางระเบิดเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2553 ที่หน้าห้างบิ๊กซี
ใกล้กับสี่แยกราชประสงค์ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตหนึ่งคนและบาดเจ็บอีกแปดคน

³⁹ อ้างแล้ว

⁴⁰ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, รัชชัย เอี่ยมนาค, กรุงเทพฯ, 24 มกราคม 2554

3. กองกำลังติดอาวุธ?

แม้จะมีการกล่าวหาว่ากลุ่มคนเสื้อแดงมีกองกำลังติดอาวุธ แต่ก็ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธอาจได้รับการสนับสนุนจากแกนนำที่มีแนวโน้มนิยมความรุนแรงบางคนในขบวนการเสื้อแดง นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง แกนนำ นปช. “สายฮาร์ดคอร์” ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการหลบหนี เคยให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่มีที่ใดในโลกที่ได้ประชาธิปไตยมาโดยไม่มี การจัดตั้งกลุ่มต่อต้านที่ติดอาวุธเพื่อต่อสู้กับคนที่ล้มล้างประชาธิปไตย ดังนั้นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจะต้องมีการฝึกกำลังกันระหว่างกองกำลังติดอาวุธและขบวนการมวลชน” เขากล่าวด้วยว่า “มันค่อนข้างชัดเจนว่ารัฐบาลต้องการกำจัดพวกเรา เพราะเชื่อว่าเสื้อแดงกำลังมุ่งไปสู่การจับอาวุธ แต่ในความเป็นจริง พวกเราไม่มีอาวุธเลย” นายอริสมันต์ อดีตนักร้องเพลงป๊อปยอดนิยมที่ผันตัวมาเป็นนักต่อสู้ทางการเมืองกล่าวว่าในขณะที่เขาไม่เชื่อว่าคนเสื้อแดงทั่วไปจะมีศักยภาพในการจัดตั้งตัวเองเป็นหน่วยติดอาวุธ แต่เขาคาดหวังว่าจะมีเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจเข้าร่วมการต่อสู้ของพวกเขา⁴¹

การจับกุมชายสิบเอ็ดคนทีไรส์ฟอร์ดแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2553 แสดงให้เห็นว่าเสื้อแดงบางคนอาจพยายามจัดให้มีการฝึกอาวุธขนาดย่อมภายนอกประเทศ ชายกลุ่มนี้ยอมรับว่าพวกเขาและคนไทยอีก 28 คนได้เดินทางไปยังประเทศกัมพูชาในเดือนมิถุนายน และได้เข้าชั้นเรียนอบรมเกี่ยวกับเรื่องการเมืองและการฝึกอาวุธโดยคนกัมพูชา⁴² ชายสามคนในกลุ่มที่ถูกจับเคยเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มเสื้อแดงและสองในสามคนนั้นบาดเจ็บจากการปะทะ⁴³ ดีเอสไอระบุว่าแกนนำเสื้อแดงหกคนเป็นผู้ดำเนินการฝึกดังกล่าว⁴⁴ ดีเอสไอกล่าวหาว่าชายกลุ่มนี้เตรียมการที่จะทำร้ายนักการเมืองคนสำคัญหลายคนหลังจบการฝึกดังกล่าวในเดือนสิงหาคม 2553 แม้จะมีการพูดกล่าวหากันอย่างชัดเจน แต่ดีเอสไอกลับไม่สั่งฟ้องผู้ต้องสงสัยทั้งสิบเอ็ดคน โดยอ้างว่าผู้ต้องหาทั้งหมด

ให้ความร่วมมือกับทางทหาร⁴⁵ ชายทั้งสิบเอ็ดคนกลับถูกกันตัวไว้ในโครงการคุ้มครองพยาน การกระทำดังกล่าวสร้างความกังขาว่าข้อมูลที่ดีเอสไอเปิดเผยนั้นมีความถูกต้องเพียงไร ทางทหารกัมพูชาตอบโต้อย่างรุนแรงต่อข้อมูลของดีเอสไอเกี่ยวกับการฝึกอาวุธและกล่าวหาว่าทางทหารไทย “กำลังเล่นเกมสกปรกในการสร้างเรื่องขึ้นมา” เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของสาธารณชนจากปัญหาการเมืองของรัฐบาล⁴⁶

หนึ่งในผู้ที่ถูกจับกุมให้ข้อมูลที่แตกต่างออกไป เขายอมรับว่าได้เดินทางไปเมืองเสียมเรียบทางตอนเหนือของกัมพูชาเพื่อฝึกอาวุธจริง โดยเขาเชื่อว่าเป็นการฝึกเพื่อเตรียมรับงานเป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยให้กับนักการเมือง ในระหว่างการฝึก แกนนำ นปช. สามคนได้บรรยายเรื่องการเมืองและอภิปรายเรื่อง “การกดขี่โดยรัฐไทย” และปัญหา “สองมาตรฐาน” เขายังกล่าวว่าได้เข้าร่วมหลักสูตรอบรมโดยทหารกัมพูชาเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์เพื่อฝึกการใช้อาวุธปืนและเครื่องยิงระเบิด การฝึกดังกล่าวทำให้เขาค้นพบกับอาวุธเหล่านี้ แต่เขาเห็นว่าระยะเวลาการฝึกนั้นสั้นเกินกว่าที่ผู้เข้ารับการอบรมจะสามารถใช้อาวุธได้อย่างเชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม แม้นุคคลดังกล่าวจะเข้าร่วมชุมนุมกับ นปช. ในปี 2553 เนื่องจากความไม่พอใจในเรื่องที่เขาเห็นว่าเป็น “ความอยุติธรรม” และ “สองมาตรฐาน” แต่เขาเชื่อว่าการต่อสู้ด้วยอาวุธจะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อขบวนการ⁴⁷

ก. การรณรงค์ระหว่างประเทศ

ทักษิณและกลุ่ม นปช. ได้ทำการรณรงค์ในระดับสากลเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลอิตาลีรับผิดชอบต่อการเสียชีวิตของผู้ชุมนุม 92 คนและผู้บาดเจ็บอีกเกือบ 2,000 คนในระหว่างการเดินขบวนประท้วงของ นปช. แม้ว่าผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ในการชุมนุมที่เกิดขึ้นในปี 2553 คือผู้ชุมนุม แต่ก็มีการเสียชีวิตด้วยสิบเอ็ดคน⁴⁸ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2554 สำนักกฎหมายฮามิลตันและเพรอฟของนาย

⁴¹ Andrew Spooner, “Interview with Thailand’s most wanted – Arisman Pongruangrong”, asiacorrespondent.com, 9 December 2010.

⁴² ไครซิกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ดีเอสไอที่รับผิดชอบคดีเกี่ยวกับคนเสื้อแดง, กรุงเทพฯ, 4 กุมภาพันธ์ 2554; ไครซิกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, หนึ่งในชายสิบเอ็ดคนที่ถูกจับกุม, กุมภาพันธ์ 2553

⁴³ “เปิดแฟ้มลับ 11 นักรบแดงภารกิจปราบเมือง ลอบสังหารผู้นำ”, *โพสต์ทูเดย์*, 8 ตุลาคม 2553

⁴⁴ ไครซิกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ดีเอสไอที่รับผิดชอบคดีเกี่ยวกับคนเสื้อแดง, กรุงเทพฯ, 4 กุมภาพันธ์ 2554 ตามข้อมูลของดีเอสไอ ผู้ฝึกสามในหกคนเป็นแกนนำ นปช. และอีกสามคนเป็นแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51

⁴⁵ “ดีเอสไอแล้งสมอง ล้มสถาบัน นักรบแดง ฝึกค่ายเขมร กัมพูชาอัดไทย ป้ายสี”, *คมชัดลึก*, 12 ตุลาคม 2553 และ “11 arrested fighters cooperating”, *The Nation*, 5 October 2010 คาดกันว่าเป้าหมายคือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี และนายวิน ชิดชอบ

⁴⁶ “Thawatchai slams DSI over terror report”, *Bangkok Post*, 14 October 2010.

⁴⁷ ไครซิกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, หนึ่งในชายสิบเอ็ดคนที่ถูกจับกุม, กุมภาพันธ์ 2553

⁴⁸ ข้อมูลจากศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินเอราวัณ ซึ่งเป็นหน่วยงานอย่างเป็นทางการของกรุงเทพมหานครที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมของ นปช., ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2553

โรเบิร์ต อัมสเตอร์ดัม ทนายความส่วนตัวของทักษิณได้ยื่นเอกสารฟ้องต่อศาลอาญาระหว่างประเทศในนามของ นปช. เรียกร้องให้มีการสอบสวนการกระทำของรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่พวกเขาระบุว่าเข้าข่าย “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ”⁴⁹

ยังคงไม่เป็นที่แน่ชัดว่าศาลอาญาระหว่างประเทศมีเขตอำนาจศาลเหนือประเทศไทยหรือไม่ ประเทศไทยได้ลงนามในธรรมนูญกรุงโรม (the Rome Statute) แต่จนถึงขณะนี้ยังมิได้ลงสัตยาบัน⁵⁰ แต่นายอัมสเตอร์ดัมให้เหตุผลว่าศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถพิจารณาคดีนี้ได้เพราะนายอภิสิทธิ์ซึ่งเกิดในประเทศอังกฤษจึงถือเป็นพลเมืองของประเทศดังกล่าวซึ่งเป็นรัฐภาคีแห่งธรรมนูญกรุงโรม⁵¹ นายอภิสิทธิ์ยอมรับว่าเขาไม่เคยสละสัญชาติอังกฤษ แต่ข้อเท็จจริงที่ว่าเขาไม่เคยรับสิทธิประโยชน์ใดๆ จากการเป็นพลเมืองอังกฤษน่าจะเป็นหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าเขาเลือกที่จะเป็นพลเมืองไทย⁵²

⁴⁹ “Application to Investigate the Situation of the Kingdom of Thailand with Regard to the Commission of Crimes against Humanity”, The United Front for Democracy Against Dictatorship, 31 January 2011, p. 83 ศาลอาญาระหว่างประเทศก่อตั้งขึ้นตามธรรมนูญกรุงโรมซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2545 ศาลแห่งนี้มีอำนาจศาลระหว่างประเทศครั้งแรกที่มีอำนาจในการดำเนินคดีกับปัจเจกบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งเป็นที่หวงใยของประชาคมโลก กล่าวคือ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crimes against humanity) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และอาชญากรรมการรุกราน (crime of aggression) ศาลอาญาระหว่างประเทศถือว่าเป็นศาลที่เป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อไม่สามารถหาช่องทางอื่นได้และจะรับพิจารณาเมื่อระบบตุลาการภายในประเทศไม่สามารถหรือไม่มีความตั้งใจที่จะสอบสวนหรือดำเนินคดี ดู “About the Court”, ICC website, www.icc-cpi.int/Menus/ICC/About+the+Court/.

⁵⁰ ศาลอาญาระหว่างประเทศรับพิจารณาคดีผ่านสามช่องทางคือ จากรัฐภาคีที่ลงนามในธรรมนูญกรุงโรม คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ หรืออัยการของศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยช่องทางที่เป็นไปได้สำหรับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่ต้องการจะยื่นคดีโดยตรงคือ การร้องเรียนผ่านอัยการ ซึ่งเป็นช่องทางที่นายโรเบิร์ต อัมสเตอร์ดัมได้ส่งเรื่องต่อศาลเพื่อดำเนินคดีกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ศาลอาญาระหว่างประเทศไม่ได้มีเขตอำนาจในทุกประเทศทั่วโลก ศาลจะมีอำนาจในกรณีนี้ หนึ่ง ผู้ถูกกล่าวหาเป็นสัญชาติของรัฐภาคีหรือรัฐที่ยอมรับเขตอำนาจของศาล สอง อาชญากรรมเกิดขึ้นในดินแดนของประเทศที่เป็นรัฐภาคีหรือรัฐที่ยอมรับเขตอำนาจของศาล หรือ สาม คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติส่งเรื่องไปยังอัยการของศาล โดยในกรณีสุดท้ายนี้จะไม่มีมีการจำกัดในเรื่องสัญชาติของบุคคลที่ถูกกล่าวหาหรือพื้นที่ที่เกิดอาชญากรรม สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม ดู “Jurisdiction and Admissibility”, ICC website, www.icccpi.int/Menus/ICC/About+the+Court/ICC+at+a+glance/Jurisdiction+and+Admissibility.htm.

⁵¹ “Red shirt lawyer targets PM in petition lodged with ICC”, *Bangkok Post*, 1 February 2011 อภิสิทธิ์เกิดที่เมืองนิวคาสเซิล เมื่อปี 2507 และภายใต้กฎหมายสัญชาติของประเทศอังกฤษปี 2491 เขามีสัญชาติอังกฤษ ดู “Trampling on the Truth the PM Mark Abhisit Way”, 7 February 2011, robertamsterdam.com/thailand/?p=564.

⁵² “PM admits holding dual nationality”, *Bangkok Post*, 25 February 2011.

ขณะที่บทความนี้ตีพิมพ์ อัยการประจำศาลอาญาระหว่างประเทศยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะรับกรณีของไทยไว้พิจารณาหรือไม่ และโอกาสที่นายอภิสิทธิ์จะถูกนำตัวไปพิจารณาคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศก็มีน้อยมาก⁵³ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ศาลอาญาระหว่างประเทศจะไม่รับดำเนินคดีนี้ นปช. ก็ได้ใช้การรณรงค์ครั้งนี้บอกเล่าเรื่องราวจากมุมมองของพวกเขาและโจมตีภาพลักษณ์ของรัฐบาลอภิสิทธิ์ในต่างประเทศ

III. กลุ่มพันธมิตรฯ และกรณีพิพาทเขาพระวิหาร

ในการเคลื่อนไหวครั้งล่าสุด กลุ่มพันธมิตรฯ ดูเหมือนจะแตกหักกับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีความแตกแยกอย่างรุนแรงในฝ่ายชนชั้นนำ ในปี 2551 การชุมนุมอันยืดเยื้อของพันธมิตรฯ และคำตัดสินยุบพรรคพลังประชาชนของศาลรัฐธรรมนูญนำไปสู่การเปลี่ยนดูแลอำนาจทางการเมืองและเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ สองปีต่อมา กลุ่มสื่อเหลืองโจมตีนายอภิสิทธิ์ว่าล้มเหลวในการปกป้อง “ดินแดนไทย” ในกรณีพิพาทบริเวณปราสาทพระวิหารและเรียกร้องให้เขาลาออก

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำตัดสินอย่างชัดเจนในปี 2505 ว่าปราสาทพระวิหาร “ตั้งอยู่ในดินแดนภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา” แต่การอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของพื้นที่รอบบริเวณปราสาทกลายเป็นประเด็นถกเถียงสืบเนื่องมายาวนาน⁵⁴ กลุ่มพันธมิตรฯ ได้ใช้ประเด็นนี้ในการโหมกระพือกระแสชาตินิยมเพื่อโจมตีรัฐบาลทักษิณในปี 2551 มีการกล่าวหาว่านายพล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศว่า “ขายชาติ” หลังจากเขาได้ให้การสนับสนุนความพยายามของกัมพูชาในการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก⁵⁵ นายพลลาออกในเดือนกรกฎาคม

⁵³ ดร. วิฑิต มันทารณ์ นักวิชาการด้านกฎหมายที่มีชื่อเสียงให้ความเห็นว่าในทางหลักกฎหมายระหว่างประเทศ “ความเชื่อมโยงที่มีความหนักแน่น” กับประเทศใดประเทศหนึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์ ตัวอย่างเช่น การอ้างถึงที่พำนักอาศัยของบุคคลจะมีน้ำหนักกว่าเพียงการกล่าวอ้างว่าบุคคลนั้นมีสัญชาติของประเทศหนึ่ง ดู Vitit Muntarhorn, “The International Criminal Court and Thailand”, *Bangkok Post*, 27 February 2011.

⁵⁴ “Case Concerning the Temple of Preah Vihear” (Cambodian v. Thailand) Merits, International Court of Justice’s Judgment of 15 June 1962 สำหรับข้อสรุปสามารถดูได้ที่ www.icj.org/docket/index.php?sum=284&code=ct&p1=3&p2=3&case=45&k=46&p3=5.

⁵⁵ นายพล ปัทมะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในแถลงการณ์ร่วมในนามของรัฐบาลไทยเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2551 โดยแสดง

2551 หลังจากแถลงการณ์ที่เขาลงนามซึ่งแสดงถึงการสนับสนุนกัมพูชาในการขึ้นทะเบียนนั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง ในเดือนเดียวกัน กัมพูชาประสบความสำเร็จในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และต้องยื่นแผนการจัดการปราสาทต่อคณะกรรมการมรดกโลก การปลูกกระแสชาตินิยมของพันธมิตรฯ ทำให้การเจรจาเกี่ยวกับแผนพัฒนาดังกล่าวเกิดความยุ่งยากและล่าช้าออกไป

ในเดือนสิงหาคม 2553 กลุ่มพันธมิตรฯ จัดชุมนุมประท้วงการยื่นแผนการจัดการปราสาทพระวิหารของกัมพูชาต่อคณะกรรมการมรดกโลก ในขณะที่รัฐบาลไทยก็ได้คัดค้านการดำเนินการดังกล่าวในที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก โดยอ้างว่าแผนของกัมพูชาเกี่ยวพันกับพื้นที่พิพาทที่ยังไม่ได้มีการขีดเส้นแบ่งเขตอย่างชัดเจน คณะกรรมการฯ ตัดสินใจเลื่อนการพิจารณาออกไปจนถึงปี 2554⁵⁶

เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2554 ทางกรกัมพูชาจับกุมคนไทยเจ็ดคน ซึ่งรวมถึงนายวีระ สมความคิด แกนนำเครือข่ายคนไทยหัวใจรักชาติ ซึ่งเป็นแนวร่วมกับกลุ่มเสื้อเหลือง และนายพนิช วิจิตเสรษฐ์ ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ โดยตั้งข้อหาว่ากลุ่มคนไทยทั้งเจ็ดคน รุกล้ำเข้าไปยังพื้นที่บริเวณใกล้ปราสาทพระวิหาร⁵⁷

ช่วงกลางเดือนมกราคม 2554 ศาลกัมพูชาตัดสินว่ากลุ่มคนไทยห้าคน ซึ่งรวมถึงนายพนิชมีความผิดฐานบุกรุกเข้าเขตแดนกัมพูชาจริง แต่ให้รอลงอาญา พวกเขาจึงได้รับการปล่อยตัว⁵⁸ ในขณะที่นายวีระและน.ส.ราตรี พิพัฒนาไพบูรณ์ เลขาธิการของนายวีระยังถูกควบคุมตัวไว้เพื่อการพิจารณาคดี

กลุ่มเสื้อเหลืองเริ่มชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2554 โดยพวกเขายื่นข้อเรียกร้องสามข้อต่อรัฐบาล คือ ยกเลิกบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดทำหลักเขตแดนทางบกปี 2543 ที่รัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลกัมพูชา ให้รัฐบาลไทยถอนตัวจากคณะกรรมการมรดกโลก และผลักดันทหารกัมพูชาออกจาก “ดินแดนของไทย”⁵⁹

หลังจากการชุมนุมเริ่มขึ้นไม่นาน สถานการณ์บริเวณชายแดนก็เกิดความตึงเครียด เกิดการปะทะสู้รบระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชาบริเวณใกล้ปราสาทพระวิหารระหว่างวันที่ 4 ถึง 7 กุมภาพันธ์ ส่งผลให้คนไทยสามคนและคนกัมพูชาอีกแปดคนเสียชีวิต ประชาชนอีกหลายพันคนต้องอพยพออกจากพื้นที่⁶⁰ การปะทะรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตทำให้ประชาคมโลกเกิดความวิตกกังวลและกระตุ้นให้อินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนในขณะนั้นต้องเข้ามามีบทบาทคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจัดประชุมที่กรุงนิวยอร์ก ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ โดยมีรัฐมนตรีจากทั้งกัมพูชาและไทยรวมทั้งอินโดนีเซียเข้าร่วม คณะมนตรีเรียกร้องให้มี “การหยุดยิงอย่างถาวร” และสนับสนุนบทบาทของอาเซียนในการประสานงานให้เกิดการเจรจา⁶¹ อินโดนีเซียแสดงเจตจำนงที่จะส่งผู้สังเกตการณ์เข้าไปยังบริเวณชายแดนเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดการปะทะกันขึ้นอีก⁶²

ในช่วงเวลาเดียวกัน มีการพิจารณาคดีแนวร่วมกลุ่มพันธมิตรฯ สองคนที่ยังถูกคุมขังในเรือนจำเปรย์ซอร์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ศาลพิจารณาว่านายวีระและ น.ส.ราตรีมีความผิดฐานรุกล้ำพื้นที่ทหารและจารกรรมข้อมูลความลับทางทหาร โดยศาลตัดสินจำคุกนายวีระแปดปี และ น.ส.ราตรีหกปีตามลำดับ⁶³ ทั้งสองคนตัดสินใจไม่อุทธรณ์คำตัดสินและได้ยื่นเรื่องขอพระราชทานอภัยโทษ⁶⁴

ความสนับสนุนรัฐบาลกัมพูชาในการยื่นเรื่องขอจดทะเบียนให้ปราสาทพระวิหารเป็นเขตนมรดกโลก เขาชี้แจงว่าแถลงการณ์ฉบับดังกล่าวระบุชัดเจนว่าพื้นที่ที่เสนอไม่ได้รวมถึงบริเวณที่ยังมีข้อพิพาทกันอยู่ และทั้งสองประเทศจะเดินหน้าในการกำหนดเส้นเขตแดนในพื้นที่ดังกล่าวให้มีความชัดเจนผ่านคณะกรรมการร่วมชายแดนไทย-กัมพูชาต่อไป สัมภาษณ์นายพล พลโทในรายการ “Intelligence”, Voice TV, 22 กุมภาพันธ์ 2554, <http://shows.voicetv.co.th/intelligence/4629.html>.

⁵⁶ “Ministry praises delay of temple decision”, *Bangkok Post*, 30 July 2010.

⁵⁷ “Democrat MP Panich among seven Thais arrested in Cambodia”, *The Nation*, 30 December 2011.

⁵⁸ “Five Thais get suspended terms”, *The Nation*, 22 January 2011.

⁵⁹ “Hello, we’re back”, *The Nation*, 26 January 2011.

⁶⁰ “Cambodia to ask Thailand sign ceasefire deal”, Reuters, 17 February 2011.

⁶¹ “Security Council urges permanent ceasefire after recent Thai-Cambodia clashes”, press release, UN Security Council, 14 February 2011.

⁶² “Thailand, Cambodia agree to observers”, *Bangkok Post*, 23 February 2011.

⁶³ “Veera gets eight years in prison for espionage”, *Bangkok Post*, 2 February 2011.

⁶⁴ เครือข่ายคนไทยหัวใจรักชาติต้องการให้นายวีระขึ้นอุทธรณ์คำตัดสินของศาลเพื่อท้าทายการกล่าวอ้างสิทธิของกัมพูชาเหนือพื้นที่พิพาท แต่ครอบครัวของนายวีระอยากจะทำให้เขาขึ้นขอพระราชทานอภัยโทษมากกว่าเพราะเชื่อว่าจะได้รับ การปล่อยตัวเร็วกว่า “Two Thais jailed in Cambodia decide not to appeal verdict”, *The Nation*, 3 March 2011.

กลุ่มพันธมิตรวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างดุเดือดว่ายอมยกอำนาจอธิปไตยของไทยให้กับกัมพูชาโดยไม่ประนีประนอมพิจารณาคดีคนไทยทั้งเจ็ดคน ในแถลงการณ์ฉบับวันที่ 5 กุมภาพันธ์ กลุ่มพันธมิตรฯ กล่าวหาว่านายกฯ อภิสิทธิ์ขาดภาวะผู้นำ จิตใจคับแคบ และไม่ปกป้องดินแดนของประเทศอย่างเต็มความสามารถ ทั้งยังกล่าวหาว่ารัฐบาลชุดนี้มีการคอร์รัปชันสูงมาก แถลงการณ์เรียกร้องให้อภิสิทธิ์ลาออกเพื่อเปิดทางให้ผู้นำคนใหม่ที่มีความสามารถ ความเด็ดเดี่ยวและความซื่อสัตย์มากกว่ามาทำหน้าที่แทน⁶⁵ นายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำเสื้อเหลืองคนสำคัญกล่าวกับผู้ชุมนุมว่ารัฐบาลอภิสิทธิ์นั้น “เลวกว่าทุกรัฐบาล[ที่ผ่านมา]”⁶⁶

การเรียกหาผู้นำ “ทรงคุณธรรม” ของกลุ่มพันธมิตรฯ ก่อให้เกิดการคาดเดากันว่าพวกเขา กำลังเรียกร้องให้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองอีกครั้ง แม้จะไม่ได้พูดออกอย่างชัดเจน ผู้ปราศรัยบนเวทีพันธมิตรฯ บางคนแสดงความเห็นคัดค้านแผนการของรัฐบาลที่จะจัดให้มีการเลือกตั้ง พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจารักษ์ อดีตรองผู้บัญชาการทหารอากาศกล่าวกับผู้ชุมนุมว่า “ในสภานี้มีแต่พวกโจรห้ำห้อย พวกสัตว์เลื้อยคลาน หากไม่มีคนดีก็ไม่ต้องเลือก แต่เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้านเมืองนี้จะคุ้มครอง ทำให้การเลือกตั้งเกิดขึ้นไม่ได้ในระยะเวลาอันใกล้”⁶⁷ สนธิบอกผู้ชุมนุมว่าถ้ามีการเลือกตั้งเกิดขึ้นให้คนเสื้อเหลืองฯ “โนโหวต” เพื่อประท้วงการเมืองสกปรก⁶⁸ ในขณะที่นักสังเกตการณ์บางคนคิดว่าวิกฤตการณ์ชายแดนที่จุดขึ้นโดยกลุ่มเสื้อเหลืองอาจเป็นข้ออ้างให้กองทัพก่อการรัฐประหารขึ้น⁶⁹ ในประเทศที่มีการทำรัฐประหารทั้งที่สำเร็จและล้มเหลวมาแล้วถึงสิบแปดครั้งตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้

รัฐธรรมนูญเมื่อปี 2475 เราไม่อาจตัดโอกาสที่จะเกิดการรัฐประหารออกไปได้อย่างสิ้นเชิง

กลุ่มพันธมิตรฯ กำลังคืนชนให้ตนเองมีความสำคัญทางการเมืองต่อไป จำนวนผู้ชุมนุมรอบทำเนียบรัฐบาลลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับการชุมนุมมารathonในปี 2551 คำรวจประเมินว่าผู้ร่วมชุมนุมมีจำนวนเพียงไม่กี่ร้อยคนและสูงสุดประมาณ 2,000 คน⁷⁰ นายสนธิกล่าวว่า “ปริมาณ” ของผู้ชุมนุมนั้นไม่สำคัญ “คุณภาพ” ต่างหากที่สำคัญ⁷¹ ดูเหมือนว่าการรณรงค์เรื่องชาตินิยมในประเด็นปราสาทพระวิหารจะไม่ใช่สิ่งที่ดึงดูดใจนักสำหรับผู้สนับสนุนชนชั้นกลางในเมืองซึ่งก่อนหน้านี้เคยเข้าร่วมการต่อสู้กับพันธมิตรฯ โคนล้มทักษิณ การโจมตีอภิสิทธิ์อย่างรุนแรงยังอาจจะทำให้ผู้สนับสนุนบางคนที่มีความชื่นชอบพรรคประชาธิปัตย์ออกห่างจากพันธมิตรฯ ไป

พรรคการเมืองใหม่ซึ่งเป็นพรรคที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ดูเหมือนจะเลือกเดินแนวทางที่แตกต่างออกไป สนธิได้ขอให้พรรคการเมืองใหม่คว่ำบาตรการเลือกตั้งที่จะมาถึงและจะขู่ว่าจะตัดความสัมพันธ์ ถ้าพรรคไม่ทำตามคำเรียกร้อง⁷² แต่นายสมศักดิ์ โกศัยสุข หัวหน้าพรรคการเมืองใหม่ยืนยันว่าจะส่งผู้สมัครและกล่าวว่า “มันเป็นเรื่องธรรมดาที่เราจะแยกกัน ถ้าเรามีความเห็นไม่ตรงกัน”⁷³ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตในเดือนสิงหาคม 2553 ซึ่งพรรคการเมืองใหม่ไม่ได้แม้แต่ที่นั่งเดียว พรรคการเมืองใหม่ก็จะไม่ได้เป็นพลังที่สำคัญมากนักสำหรับการเมืองในระบบรัฐสภา

IV. ไรต์แมปสู่การปรองดอง

วันที่ 3 พฤษภาคม 2553 รัฐบาลอภิสิทธิ์ประกาศไรต์แมปเพื่อนำไปสู่ความปรองดองแห่งชาติ และเสนอว่าจะยุบสภาภายในห้าเดือน ซึ่งข้อเสนอนี้เป็นผลมาจากแรงกดดันที่ต้องการผ่าทางตันและผลักดันผู้ชุมนุมเสื้อแดงออกจากย่านธุรกิจในกรุงเทพฯ ข้อเสนอทำให้เกิดความเห็นแตกต่างอย่างรุนแรงในบรรดาแกนนำ นปช.

⁶⁵ “พรม.แถลงการณ์จี ‘มาร์ค’ ลาออก ชี้ล้มเหลวบริหารงาน ทำไทยเสียดินแดน”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 5 กุมภาพันธ์ 2554

⁶⁶ “สนธิแฉอดีตมาร์คชอบแหลมมานาน ปชป.ทิ้งขายทั้งโกชาติ - ลั่นสู้ไม่ถอย”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 14 มีนาคม 2554

⁶⁷ “พล.อ.ปรีชา จันทน์.1 พันตัวหนีประยุทธ์ จับมือกองทัพปชช.กู้ชาติ”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 13 มีนาคม 2554

⁶⁸ สนธิกล่าวเปรียบเทียบกับระหว่างการกินกับการลงคะแนนเสียงให้มวลชนของเขาฟังว่า ถ้าเรารู้ว่าอาหาร “สกปรก” และคนทำอาหาร “ดูน่าเกลียด” ใส่อาหารเสียแล้วเราก็กินอาหารจานนั้น ดู “สนธิชัดพวกอ้อมงกลบปล่อยข่าวทำลาย พรม. ย้ำ ‘โนโหวต’ ล้างการเมืองสกปรก”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 30 มีนาคม 2554

⁶⁹ ไครซิทีกรู๊ปสัมภาษณ์, นักรัฐศาสตร์ไทย, กรุงเทพฯ, 3 มีนาคม 2554 และคริส เบเกอร์ นักวิชาการด้านไทยศึกษาได้ให้ความเห็นเรื่องนี้ในงานสัมมนาเรื่อง “Stones, Flags and Guns: A Discussion on How Competing Visions of Thailand are Shaping Events from Preah Vihear to Rajdomnoen”, สโอมสรผู้สื่อข่าวต่างประเทศประจำประเทศไทย, กรุงเทพฯ, 24 กุมภาพันธ์ 2554 สามารถฟังบันทึกเสียงการอภิปรายของคริส เบเกอร์ได้ที่ <http://blogs.straitstimes.com/2011/2/23/stones-flagsand-guns>.

⁷⁰ ไครซิทีกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, พล.ต.ต.ประวุฒิ ธารศิริ, โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 10 มีนาคม 2554

⁷¹ “พรม.ฟ้อง พรม.มันคงโมฆะ จิวีเชียรสั่งเลิกคดีก่อการร้าย”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 25 กุมภาพันธ์ 2554

⁷² “สนธิชัดพวกอ้อมงกลบปล่อยข่าวทำลาย พรม. ย้ำ ‘โนโหวต’ ล้างการเมืองสกปรก”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 30 มีนาคม 2554

⁷³ “สัมภาษณ์พิเศษ: เรายังมีสติ... ไม่คิดฆ่าตัวตาย”, *โพสต์ทูเดย์*, 2 เมษายน 2554

ขณะที่แกนนำสายพิราบยอมรับข้อเสนอประนีประนอมนี้ แกนนำสายฮาร์ดคอร์ปฏิเสธที่จะยุติการชุมนุม หลังจากการเจรจาไม่บรรลุผล ทหารได้ใช้กำลังเข้าสลายพื้นที่ ภายหลังจากการสลายการชุมนุม รัฐบาลยกเลิกข้อเสนออุบาสภาที่กำหนดแต่โรดแมปยังคงอยู่ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการสี่ชุดเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับความรุนแรง จัดทำข้อเสนอเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปฏิรูปช่องว่างทางเศรษฐกิจสังคมและปฏิรูปสื่อ แม้จะมีความคืบหน้าอยู่บ้าง จากการทำงานของคณะกรรมการเหล่านี้ แต่เมื่อดูแนวโน้มแล้ว คาดว่าในระยะเวลาอันใกล้นี้คงไม่มีคณะกรรมการชุดใดสามารถผลักดันประเด็นที่สำคัญและเป็นรูปธรรมเพียงพอที่จะช่วยลดชนวนความขัดแย้งอันยืดเยื้อนี้ได้

1. การค้นหาความจริง

คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความสมานฉันท์ (คอป.) ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2553 โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้รับมอบหมายให้ค้นหาและตรวจสอบความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์รุนแรงระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2553 ชดเชยเยียวยาเหยื่อของความรุนแรง พร้อมทั้งแนะนำมาตรการที่จะลดความขัดแย้งและป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีกในอนาคต เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาทำงานสองปี คณะกรรมการจะต้องส่งรายงานให้กับรัฐบาลซึ่งจะเปิดเผยต่อสาธารณะไปพร้อมกันด้วย⁷⁴ ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจว่า คอป.จะไม่ซ้ารอยความผิดพลาดเหมือนการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ซึ่งรายงานการสอบสวนดังกล่าวไม่เคยได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณะ⁷⁵

คอป.พยายามเสาะหาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย นายสมชาย หอมละออ ประธานอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงยอมรับว่า สื่อแดงบางคนมองว่าคณะกรรมการเป็นเครื่องมือของรัฐบาล ในขณะที่หน่วยงานรัฐก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ แม้ว่าไอเอสโอจะยินยอมเปิดเผยข้อมูลบางอย่าง แต่คณะกรรมการประสบความยากลำบากอย่างยิ่งในการขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารมาให้ข้อมูล⁷⁶ คอป.

ไม่มีอำนาจเรียกผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจง (subpoena power) ทำได้แค่เพียงเชิญพวกเขามาให้ข้อมูลเท่านั้น⁷⁷ ในช่วงกลางเดือนมกราคม 2554 ซึ่งครบกำหนด 6 เดือนแรกที่คณะกรรมการต้องนำเสนอรายงานความก้าวหน้า แต่ก็มิได้มีการเผยแพร่รายงานดังกล่าว สมชายกลับร้องเรียนต่อสาธารณะว่าข้อเรียกร้องต่างๆ ของ คอป. ไม่ได้รับการตอบสนอง ทั้งเรื่องการขอสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทหารที่ปฏิบัติการในพื้นที่ การขอผลการชันสูตรศพจากหน่วยงานด้านนิติเวชของรัฐบาล รวมทั้งบริษัทด้านการสื่อสารของเอกชนยังปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลกับกรรมการด้วย⁷⁸ ต่อมาในช่วงต้นเดือนเมษายน นายสมชายระบุว่ากองทัพให้ความร่วมมือมากขึ้นโดยส่งผู้บังคับบัญชาคนสำคัญมาให้ข้อมูลในเวทีสาธารณะรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงลังเลที่จะให้ความร่วมมือ และหลายครั้งคนที่มักไม่ใช่คนที่รู้ข้อมูลดีที่สุด⁷⁹

ถึงแม้ว่า คอป.จะรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แต่คณะกรรมการอาศัยหน่วยงานรัฐบาลเป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เหตุการณ์ที่ไอเอสโอพลิกข้อค้นพบกรณีการสอบสวนหาสาเหตุการเสียชีวิตของนายอิโร มูราโมโตช่างภาพญี่ปุ่นชี้ให้เห็นว่าการค้นหาความจริงเกี่ยวกับความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2553 ต้องเผชิญกับความขัดแย้งมากเพียงใด มูราโมโตถูกยิงเสียชีวิตในวันที่ 10 เมษายน 2553 ขณะกำลังบันทึกภาพเหตุการณ์การปะทะให้กับสำนักข่าวโทรทัศน์รอยเตอร์ รัฐบาลให้ความสำคัญกับกรณีนี้เป็นอย่างมาก⁸⁰ สำนักข่าวรอยเตอร์ก็ติดตามและรายงานการสืบสวนดังกล่าวอย่างใกล้ชิด นายชาริต เฟ็งคิชฐ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษชี้แจงในการแถลงข่าวเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2554 ว่าจากการสอบสวนเบื้องต้น สรุปว่าในช่วงการชุมนุมเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 89 ราย ในจำนวนนี้มี 12 รายเสียชีวิตจากการกระทำของกลุ่ม นปช. ส่วนอีก 13 รายเสียชีวิตจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งการเสียชีวิตของมูราโมโตถูกระบุว่า

⁷⁷ วรรค 9.5 ใน “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ”, อ้างแล้ว.

⁷⁸ Thomas Fuller, “Thai inquiry into violence falters”, *The New York Times*, 24 January 2011.

⁷⁹ ไครซิกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, สมชาย หอมละออ, ประธานอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคอป., 4 เมษายน 2554 ตั้งแต่เดือนมกราคม 2554 คอป. ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นสาธารณะเกี่ยวกับเหตุการณ์รุนแรงในการชุมนุมปี 2553 โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้นำเสนอเรื่องราวจากมุมมองตน ได้มาปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของพวกเขา

⁸⁰ ระหว่างการเยือนประเทศไทยในเดือนสิงหาคม 2553 นายคัตซึยะ โอคาเคะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่น ได้ไปวางดอกไม้ ณ จุดที่นายมูราโมโตถูกสังหารเสียชีวิต ก่อนจะไปพบนายกรัฐมนตรีของไทย “Rights groups demand it reveal some findings”, *Bangkok Post*, 24 August 2010.

⁷⁴ “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ”, ราชกิจจานุเบกษา, 16 กรกฎาคม 2553

⁷⁵ นายสมชาย หอมละออ ประธานอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคอป. กล่าวในการบรรยายสรุปให้กับนักการทูตและองค์กรระหว่างประเทศ, กรุงเทพฯ, 9 ธันวาคม 2553 ทั้งนี้ คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยรัฐบาลเพื่อสืบสวนสอบสวนเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ก็นำโดยนายคณิต ณ นคร ซึ่งปัจจุบันเป็นประธาน คอป.

⁷⁶ ไครซิกรู๊ปสัมภาษณ์, สมชาย หอมละออ, ประธานอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคอป., กรุงเทพฯ, 1 กุมภาพันธ์ 2554

เกิดจากเจ้าหน้าที่ทหาร ทั้งนี้ อธิปไตยกรมสอบสวนคดีพิเศษระบุว่า จะส่งผลวิเคราะห์เบื้องต้นดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการสืบสวนต่อไป

ในรายงานของดีเอสไอที่รั่วไหลออกมา พนักงานสอบสวนระบุว่า มีหลักฐานหนักแน่นที่ทำให้เชื่อได้ว่ามูราโมโตเสียชีวิตจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยอ้างพยานสองราย คือ นายตำรวจและผู้ชุมนุม นปช. ซึ่งให้การว่ากระสุนถูกยิงมาจากฝั่งทหาร และยังชี้ให้เห็นว่า ภาพที่มูราโมโตบันทึกไว้ก่อนที่จะถูกยิงแสดงให้เห็นว่ามีผู้ชุมนุมอยู่ข้างๆ ซึ่งหมายความว่ามูราโมโตกำลังหันหน้าเข้าหาทหาร รายงานระบุว่าผลการชันสูตรศพสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานนี้เพราะชี้ชัดว่ากระสุนทะลุเข้าทางด้านซ้ายของหน้าอกและแขนขวาที่นอนบน⁸¹

หนึ่งเดือนหลังจากการแถลงข้อมูลดังกล่าว อธิปไตยกรมสอบสวนคดีพิเศษกลับพลิกผลการสรุปเบื้องต้นโดยการตรวจสอบของ พล.ต.ท.อัมพร จารุจินดา นายตำรวจผู้เชี่ยวชาญด้านพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งระบุว่าบาดแผลของนายมูราโมโตไม่สอดคล้องกับชนิดของกระสุนที่ทหารใช้ ฉะนั้นจึงไม่น่าเป็นไปได้ที่เขาจะถูกยิงโดยทหาร⁸² หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์รายงานโดยอ้างแหล่งข่าวในกองทัพว่า พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ เสนาธิการทหารบก เดินทางเข้าพบ อธิปไตยกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อแสดงความไม่พอใจของกองทัพต่อข้อสรุปเบื้องต้นของกรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่นายธาริต ปฏิเสธว่าไม่ได้มีการพบปะดังกล่าว

นอกจากการค้นหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม 2553 รัฐบาลจะต้องนำตัวผู้ก่อความรุนแรงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วย การปรองดองที่แท้จริงจึงจะเกิดขึ้นได้ น่าเสียดายที่ คอป. ไม่มีอำนาจในการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เมื่อประกอบกับการขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ กระบวนการค้นหาความจริงที่ดำเนินไปด้วยความประนีประนอมเช่นนี้ คงไม่สามารถสร้างให้เกิดความสมานฉันท์ได้มากนัก

2. การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ความสำเร็จที่สำคัญของคณะกรรมการพิจารณาแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีนายสมบัติ ช่างชัยวงศ์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ เป็นประธานคือ การแก้ไขระบบการเลือกตั้ง โดยในเดือนพฤศจิกายน 2553 คณะรัฐมนตรีตัดสินใจดำเนินการตามข้อเสนอ 2 ข้อจากทั้งหมด 5 ข้อที่คณะกรรมการเสนอมา คือ การแก้ไขมาตรา 190 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความเห็นชอบของรัฐสภาในการทำสนธิสัญญากับต่างประเทศ และมาตรา 93-98 ว่าด้วยระบบเลือกตั้ง รัฐบาลปฏิเสธที่จะพิจารณาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่มีความเห็นขัดแย้งสูง เช่น มาตรา 237 ว่าด้วยการยุบพรรคการเมือง และมาตรา 111-121 ว่าด้วยกระบวนการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นมาตราที่ทางคณะกรรมการได้เสนอให้มีการแก้ไขเช่นกัน⁸³

รัฐสภาได้เห็นชอบร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 190 โดยระบุว่าให้มีการออกกฎหมายลูกภายในระยะเวลาหนึ่งปีเพื่อกำหนดว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศชนิดใดที่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา พร้อมกับกำหนดกรอบการเจรจาและขั้นตอนในการลงนามหนังสือสัญญาด้วย ที่ผ่านมามีพันธมิตรฯ ได้ใช้มาตรานี้ในการเจรจาการค้าระหว่างไทยกับกัมพูชาในกรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ยื่นร่างบันทึกข้อตกลงการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (เจบีซี) เข้าสู่ที่ประชุมรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ แต่กระแสนิยมที่รุนแรงในช่วงสามปีที่ผ่านมาทำให้การชี้ขาดว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศฉบับใดมีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตประเทศกลายเป็นประเด็นการเมืองอันแหลมคม⁸⁴ กลุ่มพันธมิตรฯ ชัดขวางการให้ความเห็นชอบร่างบันทึกข้อตกลงในการประชุมทั้งสามครั้งก่อนหน้านี้ซึ่งส่งผลให้การประชุมระดับทวิภาคีต้องหยุดชะงัก ในช่วงปลายเดือนมีนาคม รัฐสภาได้พิจารณาบันทึกการประชุมเจบีซี แต่บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถตกลงกันได้ว่าบันทึกดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการรับรองจากรัฐสภาหรือไม่⁸⁵ และยังคงไม่ชัดเจนว่าการ

⁸¹ รายงานการสืบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2553 และดู Jason Szep and Ambika Ahuja, “Exclusive: Probe reveals Thai troops’ role in civilian deaths”, Reuters, 10 December 2010.

⁸² พล.ต.ท. อัมพร ซึ่งเป็นอดีตผู้บัญชาการสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ มีความเห็นว่ามูราโมโตถูกยิงด้วยกระสุน 7.62 มม. ซึ่งอาจจะถูกยิงมาจากปืนอาทาค้า 47 หรือปืนไรเฟิลชนิดอื่นที่ใช้กระสุนขนาดเดียวกัน โดยทางกองทัพระบุว่าในวันที่เกิดเหตุ ทหารใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 ที่ผลิตโดยสหรัฐอเมริกา หรือไม่ก็ทาวีร์ทาร์ 21 ของอิสราเอล ซึ่งปืนทั้งสองชนิดใช้กระสุนขนาด 5.56 มม. “Thailand to further probe killing of Reuters journalist”, Reuters, 28 February 2011.

⁸³ “6 ประเด็นแก้ รธน. ฉบับสมบัติ ช่างชัยวงศ์”, *มติชน*, 26 ตุลาคม 2553

⁸⁴ สถานะเช่นนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ศาลปกครองมีคำตัดสินเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2551 ว่ารัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวชได้ละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 เพราะไม่ได้ขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนที่จะลงนามในแถลงการณ์ร่วมกับทางกัมพูชาในเรื่องที่อาจมีผลต่ออาณาเขตของประเทศ ศาลปกครองมีคำสั่งระงับมติคณะรัฐมนตรีที่แสดงความสนับสนุนรัฐบาลกัมพูชาในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

⁸⁵ นายศิริโชค โสภา ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญในวันที่ 30 มีนาคม 2554 เพื่อตัดสินว่าบันทึกดังกล่าวเข้าข่ายเป็นสนธิสัญญาตามมาตรา 190 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญปฏิเสธที่จะพิจารณาประเด็นนี้ โดยระบุว่าศาลจะตัดสินสถานะความถูกต้องตามรัฐธรรมนูญของเอกสารได้ก็ต่อเมื่อเอกสารนั้น

มีกฎหมายลูกจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้หรือไม่⁸⁶

สำหรับระบบเลือกตั้ง คณะกรรมการเสนอรูปแบบใหม่คือ ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ระบบเขต 375 คน และ ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ 125 คน ซึ่งเปลี่ยนจากสัดส่วน 400:100 ที่เคยใช้ก่อนหน้านี้ นายสมบัติให้เหตุผลว่าจำนวน ส.ส.จากระบบบัญชีรายชื่อที่เพิ่มขึ้นจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมือง⁸⁷ คณะกรรมการยังเสนอให้มีการเปลี่ยนระบบเลือกตั้งจากระบบ “แบ่งเขตเรียงเบอร์” มาเป็นระบบ “เขตเดียวเบอร์เดียว” ซึ่งหลังจากผ่านการถกเถียงอย่างเข้มข้นในรัฐสภาหลายรอบ ในที่สุด ร่างแก้ไขก็ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 และจะมีผลบังคับใช้ในการเลือกตั้งที่กำลังมาถึง⁸⁸ การเปลี่ยนแปลงนี้อาจช่วยทำให้พรรคประชาธิปไตยได้เปรียบ (ดูข้างล่าง) ทั้งนี้ นายสมบัตียอมรับว่าเห็นด้วยกับข้อวิจารณ์ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการเสนอเป็นประเด็นปลีกย่อยและไม่ได้ส่งผลต่อการปฏิรูปการเมืองหรือแก้ไขความขัดแย้งที่ยืดเยื้อนี้เท่าไรนัก⁸⁹

3. การปฏิรูปเศรษฐกิจสังคม

ในเดือนมิถุนายน 2553 รัฐบาลตั้งคณะกรรมการสองชุดเกี่ยวกับการปฏิรูปเศรษฐกิจสังคม ที่ใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการปฏิรูป” โดยมีอดีตนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุนเป็นประธาน ประกอบด้วยกรรมการสิบเก้าคน เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศ ขณะที่นายแพทย์ประเวศ วะสี นายแพทย์นักกิจกรรมทางสังคมเป็นประธานสมัชชาปฏิรูป ซึ่งประกอบด้วยกรรมการ 27 คน ทำหน้าที่สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมในภารกิจการปฏิรูปครั้งนี้ คณะกรรมการระบุถึง 14 ประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องทำการ

ผ่านการรับรองจากรัฐสภา ในขั้นตอนนี้ การตัดสินใจขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ “Court sends JBC minutes issue back to parliament”, *The Nation*, 31 March 2011.

⁸⁶ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554”, ราชกิจจานุเบกษา, 4 มีนาคม 2554

⁸⁷ “คร.สมบัติ ประธานแก้ไขรัฐธรรมนูญ ... เราไม่ได้สนใจใครจะได้ประโยชน์”, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 29 สิงหาคม 2553

⁸⁸ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554, ราชกิจจานุเบกษา, 3 มีนาคม 2554

⁸⁹ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 คณะกรรมการเสนอว่าพรรคการเมืองที่ได้จำนวน ส.ส.ในระบบบัญชีรายชื่อมากที่สุดควรได้จัดตั้งรัฐบาล ข้อเสนอที่ถูกมองว่าเข้าข้างฝ่ายพรรคประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่ามีการนำเสนอประเด็นในช่วงเวลาเดียวกับที่นายออร์ปศักดิ์ สภาวสุ ประธานคณะกรรมการด้านยุทธศาสตร์เลือกตั้ง พรรคประชาธิปไตย ออกมาเสนอความคิดที่คล้ายคลึงกันในที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอภิสิทธิ์จะไม่พิจารณาข้อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราอื่นอีก ฉะนั้นความคิดดังกล่าวของคณะกรรมการจึงจะยังคงเป็นเพียงแค่ข้อเสนอ “สัมภามณ์พิเศษ: สมบัติ ช่างรัฐธรรมนูญส์ สุดรบบ. ปาร์ตี้ลิสต์แก้วงจรอุบาทว์”, *ข่าวสด*, 2 มีนาคม 2553

ปฏิรูป อาทิ การใช้ประโยชน์ที่ดิน สวัสดิการทางสังคม การศึกษา การกระจายอำนาจ กระบวนการยุติธรรม ระบบสุขภาพ และการจัดการน้ำ⁹⁰

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 คณะกรรมการปฏิรูปได้จัดทำข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมชุดแรกเรื่องการปฏิรูปที่ดิน โดยเสนอแนะให้มีการจำกัดการถือครองที่ดินผ่านระบบอัตราก้าวหน้า เนื่องจากพบว่าเกษตรกรที่ยากจนจำนวนมากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ในขณะที่เจ้าของที่ดินรายใหญ่ที่มั่งคั่งเพียงไม่กี่รายกลับถือครองที่ดินจำนวนมากหลายซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงมีข้อเสนอว่าผู้ที่ถือครองที่ดินเกิน 50 ไร่จะต้องเสียภาษีที่ดินร้อยละ 5 ต่อไร่ โดยคำนวณจากมูลค่าของที่ดิน⁹¹ รัฐบาลลงเลที่จะผลักดันข้อเสนอนี้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่และกลุ่มผู้มีอำนาจ รวมถึงนายทุนผู้สนับสนุนพรรค มีแนวโน้มว่ารัฐบาลจะถ่วงเวลาการพิจารณาประเด็นนี้ออกไปจนกระทั่งมีการยุบสภา

ในเดือนมีนาคม 2554 นายอานันท์ประกาศว่าเขาจะลาออกจากตำแหน่งประธานคณะกรรมการปฏิรูปในช่วงก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง โดยอธิบายว่าเพื่อให้อิสระกับรัฐบาลชุดใหม่ที่จะตัดสินใจว่ายังต้องการคณะกรรมการชุดนี้อีกหรือไม่ ซึ่งได้สร้างความประหลาดใจให้กับนายอภิสิทธิ์⁹² แม้ว่าคณะกรรมการทั้งสองชุดจะมีวาระการทำงานสามปี แต่การแสดงเจตจำนงในการลาออกของนายอานันท์ก็บ่งชี้ว่าภายหลังการเลือกตั้งคณะกรรมการอาจจะไม่ผลักดันข้อเสนอเหล่านี้หรือสานงานอื่นต่อไป

4. การปฏิรูปสื่อ

การปฏิรูปสื่อเป็นประเด็นที่มีการพูดถึงในสังคมไทยมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว คณะกรรมการปฏิรูปสื่อ นำโดย รศ.ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้หารือกับคณะบุคคลหลายกลุ่มและจัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลในเดือนธันวาคม 2553 โดยมีเนื้อหา ดังนี้ ประการแรก คณะกรรมการเสนอให้รัฐบาลทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการเป็นไปโดยง่ายกว่านี้ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการปี 2540 ประการที่สอง ขอให้มีการเร่งรัดผ่านพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรร

⁹⁰ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับงานของคณะกรรมการปฏิรูปและคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป ดู www.reform.or.th.

⁹¹ “Anand’s land reform proposals approved in principle”, *The Nation*, 15 February 2011; “ข้อเสนอปฏิรูปการจัดการที่ดินเพื่อการเกษตร”, คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ, 7 กุมภาพันธ์ 2554

⁹² “PM asks for clarity on NRC resignations”, *Bangkok Post*, 28 March 2011.

คลื่นความถี่ เพื่อให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุและโทรทัศน์ และกำกับควบคุมกิจการดังกล่าว ทั้งนี้ พ.ร.บ. กสทช. ได้รับการประกาศเพื่อบังคับใช้ในช่วงเวลาเดียวกับที่คณะกรรมการปฏิรูปสื่อยื่นข้อเสนอให้กับรัฐบาล แต่ยังคงรอให้มีการจัดตั้งกลไกใหม่ๆ ขึ้นมารองรับเพื่อให้ กสทช. ทำงานได้อย่างสมบูรณ์⁹³ และ ประการที่สาม คณะกรรมการเสนอให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งองค์กรอิสระทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังและดูแลเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน⁹⁴ นายกฯ อภิลิทธิเห็นด้วยที่จะดำเนินการตามข้อเสนอเหล่านี้ แต่ยังไม่เห็นแผนการในการนำข้อเสนอเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

V. การบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เสมอภาค

ในการจะสร้างความปรองดองที่แท้จริงให้เกิดขึ้น หนึ่งในประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขคือการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เสมอภาค กลุ่ม นปช. ตั้งคำถามกับบทบาทของฝ่ายตุลาการในทางการเมืองและเชื่อว่าคำตัดสินที่แตกต่างกันระหว่างคดีที่เกี่ยวข้องกับคนเสื้อเหลืองและคนเสื้อแดงเป็นประจักษ์พยานของสภาวะสองมาตรฐาน ประเด็นนี้ช่วยเติมเชื้อให้เกิดความรู้สึกรังเกียจธรรม นอกจากนั้น การปฏิบัติของรัฐบาลต่อสื่อมวลชนที่เป็นของกลุ่มการเมืองต่างสีก็เป็นประเด็นที่น่ากังวลด้วยเช่นกัน

ก. บทบาทของฝ่ายตุลาการ

ฝ่ายตุลาการมีบทบาทสำคัญในทางการเมืองตั้งแต่ปี 2549 ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสต่อคณะผู้พิพากษาว่าควรใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมือง ในขณะที่หลายคนเชื่อว่าการแทรกแซงของฝ่ายตุลาการเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อผ่าทางตันทางการเมือง แต่การกระทำดังกล่าวส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของตุลาการตกอยู่ในภาวะสั่นไหว ในช่วงปลายปี 2553 มีคลิปวิดีโอหลายชุดถูกเผยแพร่ในเว็บไซต์ยูทูบซึ่งทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงความเป็นกลางของศาลรัฐธรรมนูญ คลิปดังกล่าวถูกเผยแพร่ในช่วงเวลาเดียวกับที่พรรคประชาธิปัตย์กำลังถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้ง ซึ่งถ้ามีความผิดจริง ศาลรัฐธรรมนูญสามารถตัดสินยุบพรรคได้ ในคดีนี้พรรคประชาธิปัตย์ถูกกล่าวหาว่าใช้เงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง 29 ล้านบาทที่คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) จัดสรรมาให้

โดยผิดวัตถุประสงค์ อีกคดีหนึ่งเกี่ยวพันกับความชอบด้วยกฎหมายของเงินบริจาคของบริษัทที่พีโอ โพลีน จำนวน 258 ล้านบาท บริษัทดังกล่าวเป็นของนายประชัย เลี่ยวไพรัตน์ ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่สำคัญในขบวนการต่อต้านอดีตนายกฯ ทักษิณ⁹⁵

หนึ่งในคลิปวิดีโอได้เผยให้เห็นการพูดคุยระหว่างนายพลิชฐ์ ศักดาณรงค์ เลขานุการประธานศาลรัฐธรรมนูญกับนายวิรัช ร่มเย็น ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นหนึ่งในทีมกฎหมายของพรรค⁹⁶ การพบปะดังกล่าวเกิดขึ้นที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ในช่วงที่มีการพิจารณาคดีการใช้เงินอุดหนุนพรรคผิดวัตถุประสงค์ หลังจากคลิปนั้นถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญได้ยกคำร้องคดียุบพรรคประชาธิปัตย์ด้วยเหตุผลทางด้านเทคนิค⁹⁷ โดยศาลอ้างว่า กกต. ยื่นคำร้องต่อศาลล่าช้าเกินกว่าสิบห้าวันนับจากวันที่รับทราบถึงการกระทำผิดตามที่กฎหมายกำหนด สองสัปดาห์ต่อมา ศาลยกคำร้องคดีที่สองที่เกี่ยวข้องกับบริษัทที่พีโอ โพลีนด้วยเหตุผลทางเทคนิคเช่นเดียวกัน คือ ชี้ว่า กกต. ดำเนินเรื่องไม่ถูกต้องตามขั้นตอน⁹⁸

คำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญต่อกำหนดความรู้สึกลงถึงการใช้อำนาจในลักษณะ “สองมาตรฐาน” ก่อนหน้านั้น ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยที่ก่อตั้งโดยอดีตนายกฯ ทักษิณ ในข้อหากระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ต่อมาพรรคพลังประชาชนที่ตั้งขึ้นแทนก็ถูกยุบอีกครั้งเมื่อเดือนธันวาคม 2551 ด้วยข้อหาในลักษณะเดียวกัน

กลุ่มเสื้อแดงได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงการที่เจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินคดีกับกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ยึดสนามบินสองแห่งในกรุงเทพฯ เมื่อเดือนธันวาคม 2551 ขณะที่แกนนำ นปช. ถูกดำเนินคดีและคุมขังเป็นเวลานานถึงเก้าเดือนกว่าจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัว อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นปี 2554 มีความสับสนบางส่วนเกี่ยวกับคดีของกลุ่มพันธมิตรฯ ตำรวจได้สรุปสำนวนการสอบสวนคดีบุกรุกยึดสนามบินและส่งเรื่องต่อให้อัยการเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2554 โดย พล.ต.อ. วิเชียร พงษ์โพธิ์ศรี ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความเห็นให้สั่งฟ้องแกนนำพันธมิตรทั้ง 15 คน รวมถึงนายสนธิ ลิ้มทองกุล และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในข้อหาก่อการร้าย⁹⁹ คดีนี้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการ

⁹³ “Transition to NBTC begins”, *Bangkok Post*, 21 December 2010.

⁹⁴ “จุฬาฯ ยื่นข้อเสนอปฏิรูปสื่อ-จึงเริ่มมี กสทช.”, *เดลินิวส์*, 16 ธันวาคม 2553.

⁹⁵ ในวันที่ 12 เมษายน 2553 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ส่งคดีทั้งสองคดีไปยังสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นการเริ่มดำเนินคดีกับพรรคประชาธิปัตย์ “Democrats under fire after ruling”, *Bangkok Post*, 13 April 2010.

⁹⁶ ดูคลิปการสนทนาดังกล่าวได้ที่ www.youtube.com/watch?v=k4095iNv-gY.

⁹⁷ “Democrats off the hook”, *Bangkok Post*, 30 November 2010.

⁹⁸ “Democrat case thrown out”, *Bangkok Post*, 10 December 2010.

⁹⁹ การสืบสวนสอบสวนกรณีการบุกรุกยึดสนามบินดำเนินการภายใต้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสามคน มีการเปลี่ยนหัวหน้าพนักงานสอบสวนถึงสามคนในระหว่างปี 2551 ถึง 2552 ในยุคที่ พล.ต.อ. พัทธนา วงษ์สุวรรณ เป็น ผบ.ตร. หัวหน้าชุดพนักงานสอบสวนสองคนก่อนหน้านี้นี้ คือ พล.ต.อ. จงรัก จุฑานนท์

เมืองอย่างสูง ดังจะเห็นได้จากที่มีการเปลี่ยนทีมสอบสวนบ่อยครั้ง ในเดือนเดียว ศาลแพ่งตัดสินให้แกนนำพันธมิตร 13 คนจ่ายเงิน ชดเชยจำนวน 522 ล้านบาทพร้อมดอกเบี้ยให้แก่การทำอากาศยาน แห่งประเทศไทยสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปิด สนามบิน¹⁰⁰ ความคืบหน้าเหล่านี้อาจจะช่วยลดความรู้สึกในหมู่คน สื่อแดงว่ามีการบังคับใช้กฎหมายแบบสองมาตรฐานลงไปได้อย่างไร

คำตัดสินของศาลในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้ชุมนุมประท้วงหลายคดีก็ถูก วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางด้วยเช่นกัน หนึ่งในนั้นคือ กรณีที่ ศาลอาญามีคำตัดสินเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2553 ให้จำคุกนายปรีชา ตรีจัญญ ผู้สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ เป็นเวลา 3 ปีในข้อหาพยายาม ฆ่า นายปรีชา อายุ 51 ปีและเป็นหนึ่งในผู้ชุมนุมสื่อเหลืองหลาย พันคนที่ปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณหน้ารัฐสภาเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2553 เขาถูกตัดสินว่ามีความผิดจากกรณีที่จงใจขับรถ กระบะพุ่งเข้าชนเจ้าหน้าที่ตำรวจ 5 นาย จนทำให้ตำรวจบางคน บาดเจ็บสาหัส แต่ศาลตัดสินให้รอลงอาญาสองปี¹⁰¹ ในขณะที่ศาล อาญากลับตัดสินจำคุกผู้สนับสนุนสื่อแดงหลายคนเป็นเวลาหก เดือนถึงหนึ่งปีสำหรับฐานความผิดที่มีโทษน้อยกว่า เช่น การฝ่าฝืน พระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินด้วยการเข้าร่วมการชุมนุม¹⁰²

และ พล.ต.อ.วุฒิ พัวเวส ได้ออกจากการทำหน้าที่โดยระบุว่าพวกเขาถูก กดดันอย่างมากจากทั้งกลุ่มพันธมิตรฯ และ นปช. ในเดือนพฤศจิกายน 2553 ชุดสอบสวนที่นำโดย พล.ต.ท.สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง ได้ทำสำนวนสอบสวนจน แล้วเสร็จและเสนอความเห็นต่อ ผบ.ตร. ให้สั่งฟ้องพันธมิตรฯ 113 คน รวมทั้ง สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เอเอสทีวีที่มีนายสนธิ ลิ้มทองกุลเป็นเจ้าของ คณะ พนักงานสอบสวนยังเสนอให้สั่งฟ้องแกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ 25 คนในข้อหา ก่อการร้าย สุดท้าย ทาง ผบ.ตร. ตัดสินใจไม่ตั้งข้อหาก่อการร้ายกับแกนนำสื่อ เหลืองจำนวนสิบคน รวมทั้งนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง ประเทศ โดยทั้งสิบคนและแนวร่วมพันธมิตรฯ อีก 94 คนถูกสั่งฟ้องในข้อหา ละเมิดกฎหมายการเดินอากาศจากการบุกยึดห้องบังคับการบินของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ไครซิศกรู๊ปสัมภาษณ์, พล.ต.ท.สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง, หัวหน้าชุด พนักงานสอบสวน, กรุงเทพฯ, 1 เมษายน 2554; “อหฺเทศคดีพันธมิตรยึดสนามบิน สอบมาราธอน 3 ปี ส่งอัยการ”, *มติชน*, 20 มีนาคม 2554

¹⁰⁰ ทางกลุ่มพันธมิตรฯ เตรียมที่จะอุทธรณ์คำตัดสิน “PAD leaders told to pay B552m airport damages”, *Bangkok Post*, 26 March 2011.

¹⁰¹ “ศาลสั่งจำคุกพธม. พยายามฆ่าข้าราชการ. 3 ปีไม่เคยรับโทษรอลงอาญา 2 ปี”, *มติชนออนไลน์*, 16 สิงหาคม 2553

¹⁰² ไครซิศกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, อานนท์ น้าภา, ทนายความว่าความคดี อาญาให้กับผู้ชุมนุมสื่อแดง, 4 เมษายน 2554 และดู “เปิดจดหมาย นปช. ถึง ผู้พิพากษาทั่วประเทศ”, ประชาไท, 31 มกราคม 2554; นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา อดีตผู้พิพากษาและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม สมัยรัฐบาลทักษิณ ได้เขียนความเห็นเกี่ยวกับวิธีที่ศาลพิจารณาคดีของกลุ่มนปช. และพันธมิตรฯ บนหน้าเฟซบุ๊กของเขาเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2553

ในเดือนธันวาคม 2553 มีคำตัดสินสำคัญซึ่งดูเหมือนว่าเป็นคดีแรก ที่ผู้ชุมนุมสื่อเหลืองถูกตัดสินจำคุกในความผิดทางอาญา โดยศาล ได้พิพากษาจำคุกการด์ของพันธมิตรฯ จำนวน 84 คนซึ่งรู้จักกันใน นามว่า “นักรบศรีวิชัย” จากการทำพวกเขาได้บุกยึดสถานีโทรทัศน์ เอ็นบีทีในเดือนสิงหาคม 2551 ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่เก้าเดือนถึง 30 เดือน¹⁰³ คำตัดสินครั้งนี้ อาจเป็นการส่งสัญญาณว่ากฎหมายบังคับ ใช้กับทุกคน ไม่ว่าคนๆ นั้นจะสังกัดกลุ่มการเมืองใดก็ตาม

อีกหนึ่งประเด็นทางกฎหมายที่เป็นปัญหาคือ กฎหมายหมิ่นพระบรม เชาานุภาพตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 โดยกฎหมาย ได้ระบุโทษจำคุกเป็นเวลาสามถึงสิบห้าปีสำหรับผู้ใดที่หมิ่นประมาท คุกหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กฎหมายฉบับนี้ส่งผล กระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและปิดกั้นไม่ให้มี การอภิปรายถกเถียงเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในทางการเมือง มีข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายหมิ่นพระบรม เชาานุภาพเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่าน มา นักวิชาการด้านไทยศึกษาที่ทำวิจัยเรื่องนี้อย่างลึกซึ้งระบุว่า การดำเนินคดีในข้อหานี้เพิ่มขึ้นอย่างมากหลังการรัฐประหาร 2549 โดยมีคดีที่เกิดขึ้นใหม่ 30 คดีในปี 2549, 126 คดีในปี 2550, 77 คดี ในปี 2551 และ 164 คดีในปี 2552 (เป็นปีที่มีจำนวนคดีที่สูงที่สุด) ย้อนกลับไปในช่วงระหว่างปี 2535 ถึง 2548 จำนวนคดีโดยเฉลี่ย มีไม่เกินห้าคดีต่อปี และก่อนหน้าปี 2548 อัตราส่วนที่จำเลยในคดี หมิ่นฯ ถูกตัดสินว่ามีความผิดในศาลชั้นต้นคือร้อยละ 94 ซึ่งถ้าใช้ อัตรานี้กับคดีที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2549 ถึง 2552 ก็หมายความว่า จะ มีคนไทยหลายร้อยคนถูกคุมขังอยู่ในคุกด้วยข้อหาดังกล่าว โดยโทษ ที่รับอาจะจะมีตั้งแต่หนึ่งปีครึ่งถึงสิบแปดปี¹⁰⁴

ทักษิณและคนสื่อแดงถูกกล่าวหาว่าพยายามล้มล้างสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นข้อกล่าวหาที่พวกเขาปฏิเสธมาโดยตลอด มีผู้สนับสนุน สื่อแดงหลายคนถูกดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นพระบรมเชาานุภาพ ยกตัวอย่างเช่น นายสุรัชย์ ด่านวัฒนานุสรณ์ แกนนำกลุ่มแดงสยาม

¹⁰³ “84 PAD guards jailed for 2008 NBT television raid”, *Bangkok Post*, 31 December 2010.

¹⁰⁴ สถิติรวบรวมโดย David Streckfuss นักวิชาการอิสระซึ่งประจำอยู่ที่ จ. ขอนแก่น และดู David Streckfuss, “The Intricacies of Lese-Majesty: A Comparative Study of Imperial Germany and Modern Thailand”, in Soren Ivarsson and Lotte Isager (eds.), *Saying the Unsayable: Monarchy and Democracy in Thailand* (Copenhagen, 2010), pp. 123-124 และ David Streckfuss, *Truth on Trial in Thailand: Defamation, treason and lese majeste* (London and New York, 2011), pp. 111-112 and 205.

ซึ่งเป็นกลุ่มสื่อแดงที่ทาง นปช.ประกาศตัดความสัมพันธ์ เขาถูกจับกุมในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 โดยถูกกล่าวหาว่าได้กล่าวปราศรัยโจมตีสถาบันเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2553 ต่อหน้าผู้ฟังหลายพันคนในกรุงเทพฯ¹⁰⁵ นอกจากนี้ การโพสต์ข้อความทางอินเทอร์เน็ตที่ละเมิดสถาบันกษัตริย์ก็อาจถูกดำเนินคดีได้เช่นกัน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปี 2550 ในบางกรณีการดำเนินคดีอาจรวมถึงผู้ที่ดูแลกระดานสนทนา (webboard)¹⁰⁶ ในเดือนมีนาคม 2554 ชายคนหนึ่งที่เป็นผู้ออกแบบเว็บไซต์แนวร่วมของกลุ่มสื่อแดงถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในข้อหาหมิ่นสถาบันและถูกลงโทษจำคุกสิบสามปี¹⁰⁷ นางสาวจิรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการเว็บข่าวประชาไทถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิด พ.ร.บ. ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ถึงสิบกรณีด้วยกัน เนื่องจากมีได้ลบข้อความที่วิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ออกจากกระดานข่าว แต่ละกรณีมีโทษจำคุกสูงสุดถึงห้าปี¹⁰⁸

ความกำกวมทำให้กฎหมายฉบับดังกล่าวถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดได้โดยง่าย เพราะไม่ว่าใครก็สามารถยื่นฟ้องผู้อื่นด้วยกฎหมายนี้ได้ ในบางกรณีกฎหมายถูกใช้เพื่อทำลายชื่อเสียงของคู่อริทางการเมือง กฎหมายฉบับนี้ควรจะได้รับแก้ไขโดยลดบทลงโทษที่รุนแรงและจำกัดบุคคลที่มีสิทธิฟ้องร้องกล่าวโทษให้เป็นอำนาจของอัยการเท่านั้น การแก้ไขดังกล่าวจะช่วยเปิดพื้นที่ให้มีการถกเถียงเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในสังคมประชาธิปไตยอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างตรงไปตรงมามากขึ้น

¹⁰⁵ “จับสุรชัย แซ่ด่าน หมิ่นกษัตริย์”, *ข่าวสด*, 23 กุมภาพันธ์ 2554

¹⁰⁶ สำหรับการใช้ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมายกรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ดู “Situational Report on Control and Censorship of Online Media, through the Use of Laws and the Imposition of Thai State Policies”, iLaw Project, 8 December 2010.

¹⁰⁷ วันที่ 15 มีนาคม 2554 ศาลตัดสินจำคุกนายธัญญ์วิวัฒน์โรติกุล ผู้ออกแบบเว็บ นปช.ยูเอสเอ เป็นเวลาสิบปีฐานเขียนข้อความที่ละเมิดมาตรา 112 นอกจากนั้น เขายังถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลาสามปีจากกรณีที่มีได้ลบความคิดเห็นที่เข้าข่ายหมิ่นสถาบันกษัตริย์ที่โพสต์บนเว็บไซต์ของเขา ซึ่งเป็นความคิดตามกฎหมายคอมพิวเตอร์เช่นกัน

¹⁰⁸ ประชาไทประเมินว่าในปี 2551 มีการโพสต์ความเห็นใหม่โดยเฉลี่ย 2,500 ข้อความต่อวันบนเว็บไซต์ของพวกเขา จิรนุชถูกจับกุมและตั้งข้อหาในเดือนมีนาคมและเมษายน 2552 จากกรณีข้อความที่เขียนบนเว็บไซต์ของประชาไทระหว่างเดือนเมษายนถึงสิงหาคม 2551 ต่อมาทางประชาไทได้ตัดสินใจปิดกระดานสนทนาเนื่องจากไม่สามารถสอดคล้องดูแลข้อความใหม่ ๆ ที่โพสต์ทั้งหมดได้ ทั้งนี้ องค์การนิรโทษกรรมสากลได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทยถอนการตั้งข้อหาต่อจิรนุช โดยให้เหตุผลว่าการดำเนินคดีกับจิรนุชเป็นการละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ดู “Thailand: Trial of Web Forum Moderator Jeopardises Freedom of Expression”, press release, Amnesty International, 10 February 2011.

ภาคประชาสังคมหลายกลุ่มได้เคลื่อนไหวรณรงค์ให้มีการยกเลิกมาตรา 112 ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ นักกฎหมายมหาชนจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้เหตุผลว่า นอกจากเนื้อหาของกฎหมายที่มีปัญหาแล้ว การตีความมาตรานี้ของฝ่ายตุลาการก็มีปัญหาอันเนื่องมาจากทัศนะที่กลุ่มผู้พิพากษามีต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ถูกยกเลิกไปตั้งแต่ปี 2475 รวมถึงทัศนะที่พวกเขามีต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในปัจจุบัน แม้วรเจตน์เห็นว่ากฎหมายที่คุ้มครองเกียรติยศขององค์ประมุขแห่งรัฐยังจำเป็นต้องมีอยู่ แต่ควรแก้ไขมาตรา 112 ให้มีความสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย เพราะลักษณะการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการปิดกั้นการถกเถียงเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในการเมืองไทย¹⁰⁹

ข. การจัดการกับสื่อของรัฐบาล

วิธีที่รัฐบาลจัดการกับสื่อของฝ่ายสื่อเหลืองและสื่อแดงมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด ทั้งสองฝ่ายต่างก็ใช้วิทยุชุมชน โทรทัศน์ดาวเทียม และอินเทอร์เน็ตเพื่อสื่อสาร ให้การศึกษา (หรือปลุกฝังอุดมการณ์) และระดมการเคลื่อนไหวจากผู้สนับสนุน รัฐบาลได้ปราบปรามและคุกคามสื่อที่สังกัดฝ่ายสื่อแดงอย่างรุนแรง ในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะกิจที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลสถานการณ์ฉุกเฉินและควบคุมโดยทหารมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการปิดสื่อที่ถูกมองว่าเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ¹¹⁰ ศอฉ.ได้สั่งปิดสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมพีทีวีซึ่งถ่ายทอดสดการประชุมของคณะสื่อแดง และยังใช้อำนาจปิดเว็บไซต์ของฝ่ายสื่อแดงอีกหลายพันแห่งในลักษณะเหวี่ยงแห¹¹¹ สำหรับวิทยุชุมชนซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารและระดมความเคลื่อนไหวในจังหวัดต่างๆ ก็ถูกสั่งปิดอย่างน้อย 38 แห่ง¹¹² ภายหลังการสลาย

¹⁰⁹ ดู วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “ปัญหาของกฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์”, *ประกาศนิตยสาร* ฉบับที่ 16, 13 มีนาคม 2011 available at www.enlightened-jurists.com/blog/24.

¹¹⁰ พระราชกำหนดการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน หมวด 9 (3) ระบุว่ารัฐบาลมีอำนาจตามกฎหมายที่จะสั่งห้ามสิ่งพิมพ์หรือช่องทางสื่อสารใดก็ตามที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐหรือระเบียบของสังคม

¹¹¹ พ.ร.ก. ฉุกเฉินอนุญาตให้ ศอฉ. ข้ามขั้นตอนปกติในการสั่งปิดเว็บไซต์ตามที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ปี 2550 ดู See “Situational Report on Control and Censorship of Online Media, through the Use of Laws and the Imposition of Thai State Policies”, iLaw Project, 8 December 2010.

¹¹² ภายหลังการสลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคม เจ้าหน้าที่ทหารได้บุกเข้าตรวจค้นสถานีวิทยุชุมชนในหลายจังหวัดและยึดเครื่องส่งกระจายเสียงไป จากข้อมูลของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ มีสถานีวิทยุชุมชนอย่างน้อย 38 แห่งในสิบสามจังหวัดที่ถูกปิด และสถานีอีกเก้าแห่งถูกกดดันให้ยุติการออก

การชุมนุมไม่นาน นิตยสารของคนเสื้อแดงสั่งฉบับถูกสั่งห้ามจำหน่าย และเผยแพร่ ได้แก่ วอยซ์ออฟทักษิณ ความจริงวันนี้ ไทยเรคนิวส์ และวิวาทะ

สื่อของเสื้อแดงบางส่วนได้กลับมาเปิดตัวใหม่แต่ก็ต้องเผชิญกับการถูกคุกคามอย่างต่อเนื่อง ในเดือนกรกฎาคม 2553 สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมชื่อว่า “เอเชียอัปเดต” ถูกตั้งขึ้นเพื่อทดแทนช่องทีวี¹¹³ นิตยสารเสื้อแดงบางฉบับกลับมาปรากฏตัวบนแผงในช่วงสองถึงสามเดือนภายหลังการสลายการชุมนุม แต่เจ้าหน้าที่รัฐได้พยายามขัดขวางการจัดพิมพ์ มีการคุกคามโรงพิมพ์ที่เป็นผู้พิมพ์นิตยสารเรคฟาวเวอร์ส่งผลให้ต้องย้ายสถานที่พิมพ์ไปยังประเทศกัมพูชา¹¹⁴ เมื่อการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินสิ้นสุดลง รัฐบาลไม่สามารถใช้อำนาจเซ็นเซอร์เว็บไซต์แบบเหวี่ยงแหได้อีกต่อไป แต่ได้หันมาใช้วิธีปิดกั้นการเข้าถึงเว็บตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปี 2550 แทน¹¹⁵

เจ้าหน้าที่รัฐพยายามสกัดกั้นไม่ให้วิทยุชุมชนที่ถูกปิดกลับมาเปิดใหม่ได้ หรือไม่ก็กดดันให้ลดทอนการทำงานของรายการที่จัดลง ที่จังหวัดเชียงใหม่ สถานีวิทยุชุมชนของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ได้รับอนุญาตให้ออกอากาศอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม 2553 หลังยอมตกลงที่จะดำเนินการตามคำสั่งของทหาร ทั้งนี้พบว่าผู้จัดรายการได้ปรับท่วงทำนองภาษาที่ใช้ในการจัดรายการอย่างเห็นได้ชัด¹¹⁶ ในภาคอีสาน คนเสื้อแดงเล่นเกมแมวไล่จับหนูกับเจ้าหน้าที่โดยปกปิดคลื่นความถี่วิทยุของสถานีวิทยุแห่งใหม่หรือไม่ก็ออกอากาศจากสถานีส่งเคลื่อนที่¹¹⁷ ขณะนี้ถึงแม้ว่าจะไม่มี พ.ร.ก.ฉุกเฉิน แต่เจ้าหน้าที่ก็ฉวยใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการปิดสถานีวิทยุของ

คนเสื้อแดง เช่น การปิดสถานีวิทยุของกลุ่มเสื้อแดงขอนแก่น 51 อีกหลายสัปดาห์ภายหลังยกเลิกประกาศภาวะฉุกเฉินแล้วโดยอ้างเหตุผลว่าสถานีดังกล่าวไม่มีใบอนุญาตชั่วคราว¹¹⁸

ในขณะที่สื่อของฝ่ายเสื้อแดงถูกกวาดล้างปราบปราม กลับไม่มีการดำเนินการใดๆ ต่อสื่อของกลุ่มเสื้อเหลือง รัฐควรจะมีการใช้มาตรการทางกฎหมายกับสื่อที่เผยแพร่ข้อความที่ยุยงให้เกิดความเกลียดชังหรือปลุกปั่นให้เกิดความรุนแรงอย่างเท่าเทียมกัน กฎหมายควรถูกบังคับใช้อย่างเสมอภาคโดยไม่คำนึงถึงสังกัดทางการเมืองและสิทธิขั้นพื้นฐานว่าด้วยสิทธิเสรีภาพด้านข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นควรได้รับการปกป้องโดยไม่มีแบ่งแยก ทั้งนี้การปิดสื่อไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตามถือเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ¹¹⁹

VI. การเลือกตั้งที่กำลังมาถึง

การเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้นในเดือนกรกฎาคมเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยที่จะใช้ระบบรัฐสภาในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงของประชาชนและจบลงด้วยความรุนแรงในปี 2553 คนเสื้อแดงมาปิดหลักชุมนุมบนท้องถนนเพื่อประท้วงรัฐบาลที่พวกเขาเห็นว่า “ไม่ชอบธรรม” พวกเขากล่าวหาว่าหลังจากพรรคพลังประชาชนถูกยุบในเดือนธันวาคม 2551 กองทัพได้กดดันพรรคการเมืองขนาดเล็กให้เปลี่ยนหัวหน้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นพรรคขนาดใหญ่อันดับสอง ท่ามกลางกระแสข่าวลือเรื่องการรัฐประหารอย่างต่อเนื่อง นายกษ อภิสิทธิ์คงจะตัดสินใจยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มีแนวโน้มว่าจะมีการถกเถียงเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่กันอย่างเข้มข้นซึ่งจะเป็นประเด็นที่สำคัญต่อเสถียรภาพของประเทศในอนาคตอันใกล้ด้วย นักวิเคราะห์และนักสังเกตการณ์การเมืองไทยหลายคนค่อนข้างมอง

อากาศเป็นเวลาสี่เดือนหลังจากรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 นอกจากนั้น ยังมีคำสั่งข้อหาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุชุมชนอีก 49 คน ดู “ประเทศไทย ‘ความเห็นต่าง’ คือ อาชญากรรม”, คณะกรรมการณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ, 19 กันยายน 2553

¹¹³ “เอเชีย อัปเดต” แนวรบใหม่เพื่อไทย”, *ข่าวสด*, 6 กรกฎาคม 2553

¹¹⁴ หลังจากที่รัฐบาลสั่งปิดโรงพิมพ์ซึ่งพิมพ์นิตยสารเรคฟาวเวอร์ โดยอ้างว่าโรงพิมพ์มิได้ดำเนินการตามข้อกำหนดของ พ.ร.บ. โรงงาน ส่งผลให้โรงพิมพ์อื่นๆพากันหวาดกลัวที่จะพิมพ์นิตยสารฉบับนี้ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, สมยศ พุกผาเกษมสุข, บรรณาธิการนิตยสารเรคฟาวเวอร์, 26 กุมภาพันธ์ 2554

¹¹⁵ ภายใต้ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ปี 2550 เจ้าหน้าที่จากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถสั่งปิดเว็บไซต์ได้โดยจะต้องได้รับการอนุญาตจากศาล

¹¹⁶ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51, เชียงใหม่, 18 พฤศจิกายน 2553

¹¹⁷ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ทหารและคนเสื้อแดง, ขอนแก่น, 23-25 ธันวาคม 2553

¹¹⁸ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, ดีเจวิทยุเสื้อแดง, ขอนแก่น, 24 ธันวาคม 2553; มีสถานีวิทยุชุมชนประมาณ 6,600 แห่งที่ได้รับใบอนุญาตชั่วคราวเพื่อทดลองออกอากาศจากคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ในขณะที่เชื่อว่ามีสถานีวิทยุชุมชนอีกกว่า 1,000 แห่งออกอากาศโดยไม่มีใบอนุญาต แต่เจ้าหน้าที่ดูเหมือนจะเลือกเอาผิดกับเฉพาะวิทยุชุมชนของคนเสื้อแดง อย่างไรก็ตาม สถานีวิทยุของกลุ่มเสื้อแดงขอนแก่น 51 ได้กลับมาดำเนินการอีกครั้งหลังจากพวกเขาได้ซื้อสถานีใหม่พร้อมกับใบอนุญาตชั่วคราว

¹¹⁹ มาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญ 2550 อนุญาตให้รัฐบาลจำกัดเสรีภาพสื่อในการนำเสนอข้อมูลหรือความคิดเห็นได้ ในกรณีที่มีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติและระเบียบของสังคม อย่างไรก็ตาม มาตรานี้ระบุว่าการปิดสื่อไม่ว่าในกรณีใดๆ จะกระทำมิได้

โลกในแง่ร้ายและประเมินว่าไม่ว่าผลการเลือกตั้งจะออกมาเช่นไร ผู้ชุมนุมในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ นปช.หรือกลุ่มพันธมิตรฯ ก็จะกลับสู่ท้องถนนอีกครั้งหนึ่ง

ก. เดินหน้าสู่การแข่งขัน

ในช่วงต้นเดือนมีนาคม 2553 ภายหลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายฯ อภิลิทธิ์ประกาศว่าจะยุบสภาภายในสัปดาห์แรกของเดือนพฤษภาคม¹²⁰ ซึ่งตามกฎหมายจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 45 ถึง 60 วันนับจากวันประกาศยุบสภา ผลจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการในเรื่องกติกาการเลือกตั้งเมื่อเปรียบเทียบกับเลือกตั้งในปี 2550 ประการแรก จำนวน ส.ส.ในระบบบัญชีรายชื่อ (party list) ของพรรคการเมืองเพิ่มขึ้นจาก 80 เป็น 125 ที่นั่ง ประการที่สองคะแนนในระบบบัญชีรายชื่อจะถูกนับรวมจากทั่วประเทศโดยไม่มี การแบ่งออกเป็นแปดกลุ่มจังหวัดอีกต่อไป ประการที่สาม ไม่มีเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละห้าสำหรับการจัดสรรที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรสำหรับระบบบัญชีรายชื่อ ประการที่สี่ จำนวน ส.ส.จากระบบเขตเลือกตั้งลดลงจาก 400 เหลือ 375 ที่นั่ง และประการสุดท้าย ส.ส.ในระบบเขตจะถูกเลือกจากระบบเขตเดียวเบอร์เดียวแทนที่จะเป็นระบบแบ่งเขตเรียงเบอร์¹²¹

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่ได้ประโยชน์มากที่สุดจากระบบใหม่นี้ ในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา การแข่งขันระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคพลังประชาชนในระบบบัญชีรายชื่อมีความสูสีกันอย่างมาก พรรคประชาธิปัตย์ได้ 33 ที่นั่งจากระบบบัญชีรายชื่อ ในขณะที่พรรคพลังประชาชนได้ 34 ที่นั่ง สำหรับในระบบเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว พรรคพลังประชาชนได้ 199 ที่นั่ง และพรรคประชาธิปัตย์ได้ 131 ที่นั่ง¹²² ถ้าถือเอาผลการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาเป็นดัชนีชี้วัด การเพิ่มจำนวน ส.ส.ในระบบบัญชีรายชื่อจะช่วยเพิ่มที่นั่งให้กับพรรคประชาธิปัตย์โดยรวม ส่วนการลดจำนวน ส.ส.ในระบบเขตน่าจะทำให้พรรคเพื่อไทยเสียเปรียบ เพราะเมื่อคำนวณจากสัดส่วนประชากรและจำนวน ส.ส.ในระบบใหม่ ผลการคำนวณแสดงให้เห็นว่าที่นั่ง ส.ส.ในระบบเขตจำนวนสิบหกที่นั่งจาก 25 ที่นั่งที่ถูกตัดออกไปกระจุกอยู่ในภาคเหนือและภาคอีสาน ในขณะที่พื้นที่ภาคใต้ซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงของพรรค

ประชาธิปัตย์ถูกตัดออกไปเพียงสี่ที่นั่งเท่านั้น¹²³

นอกจากนั้น พรรคประชาธิปัตย์ยังพยายามเอาชนะใจคนจนด้วยการผลักดันนโยบาย “ประชานิยม” ในแบบของพวกเขาที่เรียกว่า “ประชาวิวัฒน์” ในเดือนมกราคม 2554 รัฐบาลประกาศนโยบาย 9 ข้อซึ่งรวมถึงการขยายโครงการประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงาน 24 ล้านคนในภาคเศรษฐกิจนอกระบบ การจัดสรรเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้กับคนขับรถแท็กซี่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง และหาบเร่แผงลอย การลงทะเบียนผู้ขับขี่ยานยนต์รับจ้างและแท็กซี่เพื่อขจัดกลุ่มผู้มีอิทธิพล และนโยบายให้ครัวเรือนที่มีอัตราการใช้ไฟฟ้าต่ำได้ใช้ไฟฟ้าฟรี¹²⁴ โครงการเหล่านี้มุ่งที่จะตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของคนยากจน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ขับขี่ยานยนต์รับจ้างและแท็กซี่ ซึ่งล้วนเป็นฐานเสียงสำคัญของอดีตนายกฯ ทักษิณ การกลับไปใช้ระบบเขตเดียวเบอร์เดียวซึ่งถูกนำมาใช้ครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับ 2540 จะช่วยให้พรรคการเมืองขนาดเล็กและขนาดกลางแข่งขันกับพรรคใหญ่ได้มากขึ้น เพราะเขตเลือกตั้งที่เล็กลงจะทำให้ผู้สมัครสามารถค้นหาเสียงแบบเคาะประตูบ้านได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ชื่อเสียงส่วนตัวของผู้สมัครจะมีน้ำหนักมากขึ้น มิใช่เพียงความนิยมต่อนโยบายของพรรคเท่านั้น ประเด็นนี้สำคัญเป็นพิเศษในภาคอีสานซึ่งพรรคภูมิใจไทยที่นำโดยนายเนวิน ชิดชอบ นักการเมืองที่แปรพักตร์จากทักษิณจะต้องแข่งขันกับพรรคเพื่อไทยอย่างเข้มข้น เนื่องจากความนิยมที่มีต่อตัวทักษิณในพื้นที่ภาคอีสานยังคงแข็งแกร่งอยู่มาก เขตเลือกตั้งที่เล็กลงจะช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้สมัครจากพรรคภูมิใจไทยเอาชนะคู่แข่งจากเพื่อไทยได้¹²⁵ และถ้าภูมิใจไทยทำผลงานได้ดีในภาคอีสานก็อาจจะมีส่วนให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับชัยชนะด้วย

ในขณะที่ทักษิณและพรรคการเมืองของเขา ยังคงได้รับความนิยมอย่างสูง พรรคเพื่อไทยกำลังประสบปัญหาการหาผู้นำที่เข้มแข็งมานำพรรค นายมิ่งขวัญ แสงสุวรรณ นักกลยุทธ์ด้านประชาสัมพันธ์ซึ่งทำงานกับทักษิณมายาวนานได้รับการคาดหมายว่ามีโอกาสมากที่สุดที่จะขึ้นมาเป็นพรรคเพื่อไทยในการเลือกตั้งที่กำลังมาถึง นายมิ่งขวัญเคยดำรงตำแหน่งรองนายกฯ ด้านเศรษฐกิจในรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวคนสุดท้องของทักษิณเป็นอีกคนหนึ่งที่ถูกกระแสบว่าอาจจะมาเป็นผู้นำสูงสุดของพรรค แต่ไม่ว่าใครจะมาดำรงตำแหน่งผู้นำพรรคอย่างเป็นทางการ

¹²⁰ “PM announces dissolution in early May”, *Bangkok Post*, 12 March 2011.

¹²¹ ดู “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554”, ราชกิจจานุเบกษา, 3 มีนาคม 2554

¹²² ข้อมูลจากเว็บไซต์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (www.ect.go.th/newweb/th/election/index4.php).

¹²³ ไครซิติกส์สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, สมาชิกอาวุโสพรรคเพื่อไทย, 14 มีนาคม 2554

¹²⁴ “มอบ 9 ประชาวิวัฒน์เป็นของขวัญปีใหม่”, *คมชัดลึก*, 9 มกราคม 2554

¹²⁵ ไครซิติกส์สัมภาษณ์, นักการเมืองอาวุโสพรรคภูมิใจไทย, อุตรธานี, 29 ธันวาคม 2553

ทักษิณจะยังคงเป็นผู้นำตัวจริงที่กำลังบอบช้ำเบื้องหลัง ทักษิณเป็นคณาวางแผนยุทธศาสตร์สำหรับการรณรงค์เลือกตั้งทั้งหมด ในขณะที่นายมีชัยวัญและทีมเศรษฐกิจของพรรคเป็นคนจัดทำนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ¹²⁶ ทักษิณเลือกที่จะติดต่อกับ ส.ส. และว่าที่ผู้สมัครของพรรคโดยตรง โดยไม่ผ่านหัวหน้ามุ้งอย่างที่เขาเคยทำในอดีต ดูเหมือนว่าเขาจะเรียนรู้บทเรียนอันขมขื่นเมื่อครั้งที่นายเนวินออกจากพรรคไปพร้อม ส.ส. กลุ่มใหญ่¹²⁷

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพรรคเพื่อไทยกับคนเสื้อแดงจะไม่ได้กลมเกลียวและราบรื่น ขบวนการเสื้อแดงก็จะยังคงเป็นเสียงสนับสนุนสำคัญของพรรคเพื่อไทย¹²⁸ นางธิดา รักษาการประธาน นปช. กล่าวระหว่างการชุมนุมเมื่อเดือนมีนาคม 2554 ว่าคนเสื้อแดงจะดำเนินยุทธศาสตร์สองขา คือ ต่อสู้ทั้งในรัฐสภาและบนท้องถนน¹²⁹ แกนนำเสื้อแดง 7 คนที่ถูกประกันตัวออกมาเร็วๆ นี้ แสดงความจำนงว่าจะลงสมัคร ส.ส. ในนามพรรคเพื่อไทย¹³⁰ โดยพรรคเพื่อไทยได้จัดสรร 10 ที่นั่งในระบบบัญชีรายชื่อและอีก 10 ที่นั่งในระบบเขตไว้ให้แก่แกนนำ นปช.¹³¹

มีแนวโน้มว่าการเลือกตั้งที่กำลังมาถึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดการใช้ความรุนแรง เนื่องจากเดิมพันในการแข่งขันสูง เหตุการณ์การทำร้ายนักการเมืองท้องถิ่น 3 คนในวันที่ 2 มีนาคม 2554 ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิต 1 คนและบาดเจ็บ 2 สองคนนับเป็นสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า และกระตุ้นให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติต้องจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อป้องกันความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในการเลือกตั้ง

¹²⁶ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, พิเศษฐ์ เชื้อเมืองพาน, สมาชิกอาวุโสพรรคเพื่อไทย, กรุงเทพฯ, 25 กุมภาพันธ์ 2554

¹²⁷ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, ผู้สื่อข่าว และนักรัฐศาสตร์, กรุงเทพฯ, 22 กุมภาพันธ์ และ 1 มีนาคม 2554 กรณีการย้ายขั้วของกลุ่มเนวิน ดูเชิงอรรถที่ 30

¹²⁸ นักยุทธศาสตร์การเลือกตั้งแสดงความกังวลว่าการจัดสรรให้แก่คนเสื้อแดงจำนวนมากมีชื่อเป็นผู้สมัครของพรรคเพื่อไทยอาจจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสนับสนุนของพรรคที่ไม่ได้เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของนปช. กลุ่มเสื้อแดงเองก็มักจะตัดพ้อว่า ส.ส. พรรคเพื่อไทยทำตัวห่างเหินและแทบจะไม่เคยสนับสนุนการต่อสู้ของพวกเขา มีรายงานว่าทักษิณต้องโทรศัพท์มาไกลเกลี่ยและกล่าวให้คณะกรรมการบริหารพรรคเห็นถึงคุณูปการของแกนนำเสื้อแดง ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, แกนนำเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่และภาคอีสาน, พฤศจิกายนถึง ธันวาคม 2553; สมาชิกอาวุโสพรรคเพื่อไทย, กรุงเทพฯ, 9 กุมภาพันธ์ 2554; “Pheu Thai certain to restrict role of red shirts”, *Bangkok Post*, 3 March 2011.

¹²⁹ “Red Shirts urged to give their vote to Pheu Thai”, *Bangkok Post*, 13 March 2011.

¹³⁰ “มติ 7 แกนนำนปช. ลงสัดส่วน พท. หวังเอกสิทธิ์ไม่ถูกคุมขัง”, *กรุงเทพธุรกิจ*, 24 กุมภาพันธ์ 2554

¹³¹ Nattaya Chetchotiros, “Red Shirts get green light to enter politics”, *Bangkok Post*, 28 February 2011.

ครั้งนี้¹³² ในขณะที่การสอบสวนเบื้องต้นชี้ว่าการทำร้ายร่างกายทั้งสามกรณีน่าจะเชื่อมโยงกับการเมืองท้องถิ่นมากกว่าระดับชาติ แต่เหตุการณ์เหล่านี้ก็แสดงให้เห็นว่าบางคนอาจเลือกใช้ความรุนแรงในการสะสางความขัดแย้งหรือกำจัดคู่แข่งทางการเมือง นักวิชาการที่ศึกษาความรุนแรงในการเลือกตั้งของไทยระบุว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเมืองท้องถิ่นมีความรุนแรงยิ่งกว่าการเมืองระดับชาติเพราะมีการตรวจสอบจากสังคมน้อย¹³³ การแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เขตเลือกตั้งเล็กลงพร้อมกับการหาเสียงแบบเดินเคาะประตูบ้านได้ง่ายขึ้นอาจทำให้ผู้สมัครและหัวหน้าคณะเผชิญกับความเสี่ยงที่จะเผชิญกับความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

กลุ่มพันธมิตรฯ หรือ นปช. อาจขัดขวางการหาเสียงของนักการเมืองฝ่ายที่พวกเขาคัดค้านดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีต อย่างไรก็ตาม คนเสื้อแดงอาจจะมีเหตุผลน้อยกว่าในการขัดขวางการเลือกตั้งเนื่องจากพวกเขาเองเป็นผู้เรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง กลุ่มเสื้อเหลืองมีแนวโน้มที่จะขัดขวางการเลือกตั้งมากกว่า ทั้งกลุ่มพันธมิตรฯ และ นปช. ควรให้คำมั่นสัญญาต่อสาธารณะว่าจะสนับสนุนการเลือกตั้งอย่างสันติและดำเนินการไปสู่เป้าหมายนี้ด้วยการลดระดับความรุนแรงของถ้อยคำที่ใช้และควบคุมสมาชิกในกลุ่มของตนที่อาจพยายามขัดขวางการหาเสียงเลือกตั้ง ในประเทศอื่นที่เผชิญความเสี่ยงว่าจะเกิดความรุนแรงในการเลือกตั้ง พบว่าการจัดให้มีการลงนามในจรรยาบรรณการหาเสียงเลือกตั้งอย่างสมัครใจโดยองค์กรที่ดูแลการเลือกตั้งหรือองค์กรอื่นที่มีความเป็นกลางจะมีส่วนช่วยลดพฤติกรรมรุนแรงของผู้สมัครและผู้สนับสนุนได้¹³⁴ หากมีการนำมาตราการนี้มาใช้ในประเทศไทยควรจัดให้ทั้งกลุ่มเสื้อเหลืองและเสื้อแดงเข้าร่วมลงนามด้วยเพื่อให้มาตรการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

¹³² ในวันดังกล่าว นายเทศมนตรีอำเภอบางบัวทอง จ. นนทบุรีถูกยิงเสียชีวิต นายกองค้ำกรบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในปราจีนบุรีถูกกระเบิดจรวดขีปนาวุธ และหัวหน้าคณะนายหนึ่งของพรรคภูมิใจไทยในจังหวัดราชบุรีถูกยิงบาดเจ็บสาหัส ทั้งนี้ พี่ชายของนายเทศมนตรีบางบัวทองที่เสียชีวิตได้รับการวางตัวให้ลงสมัครผู้แทนในนามพรรคเพื่อไทยในจังหวัดนนทบุรีในการเลือกตั้งที่กำลังมาถึง “มานายกบางบัวทองถึงมีมดลุ่มหัวคะแนนตั้ง จก. ปราบมือปืนรับศึกเลือกตั้งเลือด”, *ข่าวสด*, 13 มีนาคม 2554

¹³³ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, นักวิชาการรัฐศาสตร์, กรุงเทพฯ, 1 มีนาคม 2554

¹³⁴ ดู Electoral Code of Conduct Second Round Presidential Election Haiti, 2011 สำหรับคำแปลภาษาอังกฤษดูได้ที่ www.ndi.org/files/Haiti-code-of-conduct-eng.pdf. นอกจากนี้ประเทศเฮติแล้ว มีการลงนามในจรรยาบรรณการหาเสียงเลือกตั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันในประเทศนามิเบีย แอฟริกาใต้ มาซิโดเนีย ปาลาฮัวโน เอธิโอเปีย เคนยา และกัมพูชา

การสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั้งในช่วงการหาเสียงและในวันเลือกตั้งโดยองค์กรในประเทศ ภูมิภาค และระดับสากลจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่มีอารยะและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับการเลือกตั้งครั้งนี้¹³⁵ ความช่วยเหลือจากต่างประเทศในด้านนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง กกด. ควรสนับสนุนให้มีการสังเกตการณ์เลือกตั้งจากนานาชาติและไม่ควรปิดกั้นอย่างที่เคยเกิดขึ้นในการเลือกตั้งครั้งที่แล้ว ในการเลือกตั้งปี 2550 สหภาพยุโรปไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอในการส่งทีมมาสังเกตการณ์การเลือกตั้งได้เพราะ กกด.ปฏิเสธที่จะลงนามข้อตกลงเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการละเมิดอำนาจอธิปไตย¹³⁶ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการเลือกตั้ง ทุกฝ่ายควรสนับสนุนการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ความรู้สึกหวาดกลัวต่อการสังเกตการณ์ของชาวต่างชาติมิได้มีผลดีต่อประเทศไทยแต่อย่างใด

ความผิดปกติในการนับคะแนนและการตัดสินข้อพิพาทของ กกด. ในกรณีที่มีการร้องเรียนในเขตเลือกตั้งที่มีปัญหาเป็นประเด็นหนึ่ง ที่อาจส่งผลต่อการจัดตั้งรัฐบาลได้ กกด.มีอำนาจในการให้ใบเหลืองและใบแดงแก่ผู้สมัครที่ทาง กกด.มีหลักฐานว่ากระทำการซื้อเสียง¹³⁷ หาก กกด.ขาดความเที่ยงธรรมและเป็นกลางในเรื่องนี้ ก็อาจยังเป็นการตอกย้ำความเชื่อของประชาชนโดยเฉพาะในกลุ่มคนเสื้อแดง เรื่องการใช้อำนาจแบบสองมาตรฐาน การทุจริตการเลือกตั้งหรือการโกงผลคะแนนอาจเป็นตัวจุดชนวนให้เกิดการชุมนุมประท้วงได้¹³⁸

¹³⁵ อย่างไรก็ตาม การสังเกตการณ์การเลือกตั้งหลังการรัฐประหารครั้งแรกในปี 2550 ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้งเสรี (อันเฟรล) ซึ่งเป็นกลุ่มสังเกตการณ์ระดับภูมิภาคได้สังเกตการณ์การเลือกตั้งครั้งนั้นและสรุปว่าองค์กรพัฒนาเอกชนของไทยมุ่งไปที่การสังเกตการณ์ในวันเลือกตั้งมากกว่าที่จะประเมินบรรยากาศการแข่งขันในช่วงก่อนและหลังการเลือกตั้งว่ามีความเที่ยงธรรมเพียงใด นอกจากนี้ องค์กรภายในประเทศซึ่งขาดประสบการณ์และไม่ได้รับการอบรมอย่างเพียงพอ ในขณะที่คณะกรรมการเลือกตั้งมีงบประมาณจำนวนมากพอสมควรในการสนับสนุนการสังเกตการณ์ภายในประเทศ แต่อันเฟรลพบปัญหาว่าคณะกรรมการบางคนมีทัศนคติที่ไม่เป็นบวกนักกับองค์กรเหล่านี้ “Thailand: Elections to the House of Representatives 23rd December 2007”, The Asian Network for Free Elections, March 2008, pp. 34-35.

¹³⁶ Ibid, p. 33.

¹³⁷ กกด.จะให้ใบเหลืองในกรณีที่ไม่มีหลักฐานว่าผู้สมัครเข้าไปเกี่ยวข้องกับโดยตรงหรือรับรู้ถึงการทุจริตการเลือกตั้ง ซึ่ง กกด. จะประกาศให้ผลการเลือกตั้งเป็นโมฆะ ผู้สมัครที่โดนใบเหลืองสามารถลงแข่งขันในการเลือกตั้งซ่อมได้ สำหรับผู้สมัครที่ถูกพบว่าเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการทุจริตการเลือกตั้งจะได้รับใบแดงและถูกตัดสิทธิในการลงสมัครเลือกตั้งซ่อม

¹³⁸ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, นักรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, 1 มีนาคม 2554

แม้จะมีประกาศจากนายอภิสิทธิ์ฯ ถึงกรอบเวลาของการเลือกตั้งก็ยังมีคาดการณ์ว่าอาจมีการรัฐประหารโดยกองทัพหรือ “การรัฐประหารเงียบ” เพื่อขัดขวางการเลือกตั้ง มีการประเมินว่าถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งถูกกดดันให้ลาออกก็จะทำให้เกิดทางตันทางการเมือง ถึงเวลานั้นอาจมีการใช้มาตรา 7 ในรัฐธรรมนูญเพื่อขอรัฐบาลพระราชทาน¹³⁹ ทั้งนี้ กกด.ประกอบด้วยคณะกรรมการ 5 คน ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าต้องมีกรรมการอย่างน้อย 3 คนจึงจะครบองค์ประชุม ในเดือนมีนาคม 2554 นางสดศรี สัตยธรรม หนึ่งในกรรมการ กกด.ปรารถนาว่าจะลาออก¹⁴⁰ ต่อมานางสดศรีออกมาแถลงว่าเธอจะยังทำงานต่อไป แต่ความเป็นไปได้ในการลาออกของเธอก็ยังทำให้มีการคาดการณ์กันมากขึ้นว่ากลุ่มพันธมิตรฯ จะเรียกร้องให้ใช้มาตรา 7 เพื่อ “ทำการเมืองให้สะอาด”¹⁴¹ ในการให้สัมภาษณ์สื่อ นางสดศรียืนยันว่าเธอได้ยื่นเกี่ยวกับแผนการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติจากนายทหารบางคน¹⁴² แต่บรรดาผู้บัญชาการทหารระดับสูงก็ได้ออกมาปฏิเสธข่าวรัฐประหาร ทั้งยังปฏิเสธความคิดที่ว่ากองทัพต้องการให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีพระราชทาน¹⁴³

ข. สถานการณ์หลังการเลือกตั้ง

หากการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจหรืออึดอัดใจหรือความชอบธรรมของรัฐบาลผสมที่นำโดยนายกฯ อภิสิทธิ์เป็นหนึ่งในประเด็นหลักที่ นปช.ใช้ในการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วง ใน

¹³⁹ มาตรา 7 ระบุว่าในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใดให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อผลการเลือกตั้งในปี 2549 ไม่ได้ขาดชัดเจนเพราะพรรคฝ่ายค้านคว่ำบาตรการเลือกตั้ง ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ และแนวร่วมยื่นฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอให้ทรงแต่งตั้งนายกฯ รักษาการตามมาตรา 7 ในเวลานั้น พรรคประชาธิปัตย์สนับสนุนข้อเสนอของกลุ่มพันธมิตรฯ อย่างไรก็ตาม ในเดือนเมษายน 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสต่อคณะผู้พิพากษาศาลปกครองว่ามาตรา 7 มิได้ให้อำนาจพระองค์ในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

¹⁴⁰ “Jaded Sodsri says she wants to find new job”, *Bangkok Post*, 25 March 2011. สดศรีกล่าวว่าเธอรู้สึกเหนื่อยล้าและกังวลว่าถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย ทั้งนี้ เธอได้ไปยื่นใบสมัครเป็นคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

¹⁴¹ “EC’s Sodsri vows to stay for upcoming election”, *The Nation*, 28 March 2011. “สนธิ สภาส่งการเมืองสัตว์นรก – มติ พธม. โนโหวด ให้ กมม. จดลงเลือกตั้ง”, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 24 มีนาคม 2554

¹⁴² “สัมภาษณ์พิเศษ: สดศรีสวมบทตัวประกอบ คะลุยเปิดโปงแผนลับ ... ปฏิวัติเงียบ”, *มติชน*, 4 เมษายน 2554

¹⁴³ พล.อ. ทรงกิตติ จักกาบาตร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด กล่าวในงานแถลงข่าวเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2554 ซึ่งมีผู้บัญชาการทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศมาร่วมด้วย “Military leaders unified against a coup”, *Bangkok Post*, 6 April 2011.

ขณะเดียวกัน บรรดาผู้สังเกตการณ์อิสระ ผลสำรวจจากแบบสอบถามความคิดเห็น และบรรดานักการเมืองเองก็ชี้ว่ามีความเป็นไปได้ที่รัฐบาลใหม่จะเป็นรัฐบาลผสมอีกเช่นกัน¹⁴⁴ วิธีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความชอบธรรมของผู้บริหารประเทศ สมาชิกระดับนำของพรรคเพื่อไทยคาดหวังว่าพรรคจะได้ ส.ส.ไม่ต่ำกว่า 233 ที่นั่ง ซึ่งก็คือจำนวนเสียงที่พรรคพลังประชาชนได้รับในการเลือกตั้งเมื่อปี 2007 การที่พรรคเพื่อไทยจะได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดนั้นก็ยังเป็นเรื่องที่ต้องต่อสู้อย่างยากลำบาก¹⁴⁵ สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ พวกเขาคาดหวังว่าจะได้ ส.ส.ประมาณ 200 ถึง 230 ที่นั่ง¹⁴⁶ เอแบคโพลล์ซึ่งจัดทำโดยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญพบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้จะเป็นการแข่งขันที่สูสีกันระหว่างสองพรรคการเมืองหลัก โดยผลการสำรวจชี้ว่าพรรคเพื่อไทยจะชนะพรรคประชาธิปัตย์ทั้งในกรุงเทพฯ และภาคอีสาน ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์จะยังคงฐานเสียงของตนเองในภาคใต้เอาไว้ได้และอาจได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นในภาคกลาง¹⁴⁷

สถานการณ์จะเข้มข้นที่สุดหากพรรคเพื่อไทยได้เสียงข้างมากแต่ไม่เกินกึ่งหนึ่ง หากเป็นเช่นนั้นพรรคเล็กจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดตั้งรัฐบาล พรรคขนาดกลางทั้งสองพรรคอย่างพรรคภูมิใจไทยและพรรคชาติพัฒนา¹⁴⁸ถึงอำนาจต่อรองในการตั้งรัฐบาลผสมนี้อย่างรวดเร็ว หากนับคะแนนสองพรรครวมกันมีความเป็นไปได้ว่าจะมีเสียงได้ถึง 100 ที่นั่ง ด้วยเหตุนี้ ในวันที่ 14 มีนาคมที่ผ่านมาทั้งสองพรรคจึงได้ทำข้อตกลงว่าจะตัดสินใจอนาคตทางการเมืองร่วมกันหลังการเลือกตั้ง¹⁴⁸

แกนนำ นปช.ระบุว่าถึงแม้พรรคประชาธิปัตย์จะชนะการเลือกตั้ง แต่หากกระบวนการเลือกตั้งดำเนินไปด้วยความอิสระและยุติธรรม พวกเขา ก็จะเคารพผลการตัดสินของประชาชน อย่างไรก็ตาม กลุ่มเสื้อแดงตั้งข้อกังขาถึงความเป็นกลางของ กกต. และเชื่อว่ากองทัพจะคงพยายามใช้อิทธิพลกดดันหรือโน้มน้าวการตัดสินใจของผู้ลงคะแนนเสียงเช่นเดียวกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา¹⁴⁹ หากพรรคเพื่อไทยได้เสียงส่วนใหญ่แต่ไม่ได้เป็นรัฐบาลก็อาจเป็นประเด็นที่ทำให้กลุ่มเสื้อแดงกลับมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนอย่างเต็มกำลังอีกครั้ง ถึงแม้ในรัฐธรรมนูญจะไม่มีบทบัญญัติชัดเจนห้ามพรรคที่ได้รับเสียงข้างมากเป็นอันดับสองจัดตั้งรัฐบาล แต่ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยของรัฐบาลอาจถูกท้าทายได้

ความเป็นไปได้ก็คืออย่างคือพรรคเพื่อไทยได้เสียงมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล แม้ว่ากลุ่มพันธมิตรฯ จะล้มเหลวในการระดมแรงสนับสนุนจากสาธารณชนในการรณรงค์เรื่องปราสาทพระวิหาร แต่เราก็ไม่ควรมองข้ามความเป็นไปได้ที่กลุ่มเสื้อเหลืองจะสามารถระดมมวลชนและกลับคืนสู่ท้องถนนอีกครั้ง หากเพื่อไทยได้จัดตั้งรัฐบาล กลุ่มเสื้อเหลืองก็มีแนวโน้มที่จะออกมาต่อต้านรัฐบาล “หุ่นเชิด” ของทักษิณเช่นกัน

รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นจำเป็นที่จะต้องมีความชอบธรรมในสายตาของสาธารณชน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการชุมนุมประท้วงขึ้นอีก แม้จะไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองอาจจะพยายามสร้างสัดยาบันระหว่างพรรคว่าจะมีวิธีการร่วมกันอย่างไรในการจัดตั้งรัฐบาลอย่างโปร่งใสที่สาธารณชนสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ มีข้อเสนอว่าการสนับสนุนให้บรรดาพรรคการเมืองประกาศจุดยืนของตนอย่างเปิดเผยก่อนการเลือกตั้งอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความโปร่งใสในการจัดตั้งรัฐบาล¹⁵⁰

¹⁴⁴ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เกียรติ สิทธิอมร, ประธานผู้แทนการค้าไทย, กรุงเทพฯ, 3 มีนาคม 2554 และไพจิต ศรีวรขาน, สมาชิกอาวุโสพรรคเพื่อไทย, 9 กุมภาพันธ์ 2554 เกียรติถูกคาดหวังว่าจะลงสมัคร ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ และดู “โพลชี้กรุง-ปชป. วูบ พท. แชนนำคะแนน รวมทั้งปท”, *ข่าวสด*, 4 เมษายน 2554

¹⁴⁵ หนังสือพิมพ์มติชนอ้างแหล่งข่าวจากพรรคเพื่อไทยซึ่งกล่าวว่าทักษิณได้พูดคุยกับสมาชิกพรรคผ่านทางการประชุมทางวิดีโอ (teleconference) โดยทักษิณคาดว่าพรรคเพื่อไทยจะได้เสียงเกิน 270 ที่นั่ง “4 ทศพบเท้าล้มไม่ปฏิวัติ”, *มติชน*, 6 เมษายน 2554

¹⁴⁶ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, สาธิต ปิตุเดชะ, กรรมการบริหารพรรคและรองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์, กรุงเทพฯ, 3 เมษายน 2554

¹⁴⁷ เอแบคโพลล์ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 5,200 คนในสิบเจ็ดจังหวัดระหว่างวันที่ 25 มีนาคม ถึง 2 เมษายน 2554 ดู “โพลชี้กรุง-ปชป. วูบ พท. แชนนำคะแนน รวมทั้งปท”, *ข่าวสด*, 4 เมษายน 2554

¹⁴⁸ “สัดยาบัน ปท – ขทพ. ก้าวแรกของขั้วใหม่?”, *มติชน*, 16 มีนาคม 2554

¹⁴⁹ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, ก่อแก้ว พิกุลทอง, แกนนำนปช., 6 เมษายน 2554 อัลเฟรดได้บันทึกว่ากองทัพได้พยายามที่จะกดดันให้ผู้ลงคะแนนเสียงทั่วไปและทหารไม่ลงคะแนนให้กับพรรคพลังประชาชน ดู “Thailand: Elections to the House of Representatives 23rd December 2007”, The Asian Network for Free Elections, March 2008, pp. 29-31.

¹⁵⁰ ไครซิสกรู๊ปสัมภาษณ์, นักรัฐศาสตร์ไทย, กรุงเทพฯ, 3 มีนาคม 2554

VII. บทสรุป

ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยคงจะไม่จบลงในอนาคตอันใกล้นี้ การดำเนินการไปสู่ความปรองดองมีความคืบหน้าช้ามาก กลุ่มคนเสื้อแดงไม่เชื่อมั่นว่ารัฐบาลที่เป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงจะสามารถผลักดันให้เกิดความรับผิดชอบต่อการสลายการชุมนุมที่นำไปสู่การนองเลือดในเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553 ได้ แม้ว่าการเลือกตั้งจะไม่ใช่วิถีพิเศษที่จะแก้ปัญหาทั้งหมดได้ แต่คนไทยก็ควรจะได้แสดงออกถึงความต้องการทางการเมืองของพวกเขาในคูหาเลือกตั้ง ไม่สมควรจะมีเหตุที่ทำให้การเลือกตั้งต้องหยุดชะงัก

การเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดภูมิทัศน์ทางการเมืองหลังการเลือกตั้ง หากฝ่ายชนชั้นนำพยายามที่จะควบคุมและแทรกแซงการจัดการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลก็อาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดการชุมนุมประท้วงอย่างกว้างขวางขึ้นอีก ฉะนั้นทุกฝ่ายควรจะร่วมกันสร้างความมั่นใจว่าการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นจะเสรีบริสุทธิ์ยุติธรรมและปราศจากความรุนแรง เพื่อลดข้อขัดแย้งที่มีต่อผลการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ และนปช.ไม่ควรขัดขวางการรณรงค์หาเสียงของกลุ่มขัดแย้งทางการเมืองฝ่ายตรงข้าม

ถึงแม้การเลือกตั้งจะได้รับความเชื่อถือ ความท้าทายก็ยังคงอยู่ที่การทำให้ทุกฝ่ายยอมรับผลการเลือกตั้ง ทาง นปช.กล่าวว่าพวกเขาจะเคารพผลการเลือกตั้งหากการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะชนะการเลือกตั้งก็ตาม ในขณะที่กลุ่มพันธมิตรฯ และชนชั้นนำประเพณีมีท่าทีว่าจะไม่ยอมรับรัฐบาลตัวแทนที่นำโดยพรรคเพื่อไทยซึ่งพวกเขามองว่าเป็น “หุ่นเชิด” ของทักษิณ ฉะนั้น ประเทศไทยยังอาจจะต้องเผชิญกับการชุมนุมประท้วงของมวลชนรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนกว่าฝ่ายชนชั้นนำและนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งจะสามารถทำสัญญาประชาคมฉบับใหม่ในการแบ่งสรรอำนาจกันอย่างลงตัว พร้อมกับตกลงกันถึงตำแหน่งแห่งที่ที่เหมาะสมของชนชั้นนำประเพณีในสังคมประชาธิปไตย หากปราศจากการประนีประนอมจากทั้งสองฝ่าย ความขัดแย้งอันยืดเยื้อจะดำรงอยู่ต่อไปและความแตกแยกอาจร้ายลึกยิ่งขึ้น

กรุงเทพฯ/บรัสเซลส์, 11 เมษายน 2554